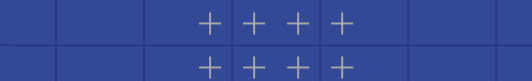
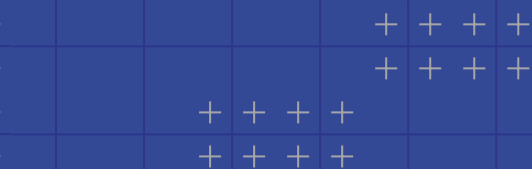
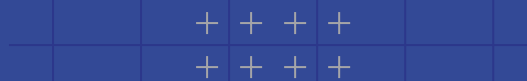
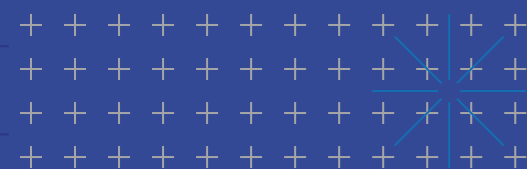
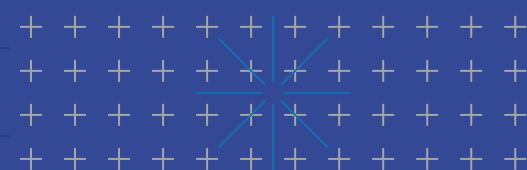
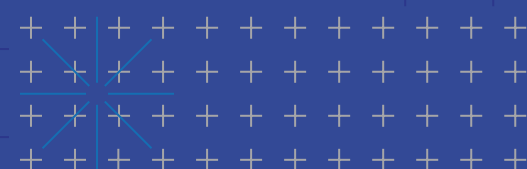
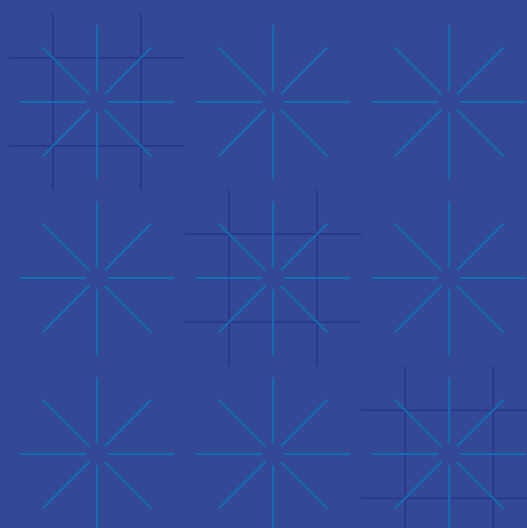
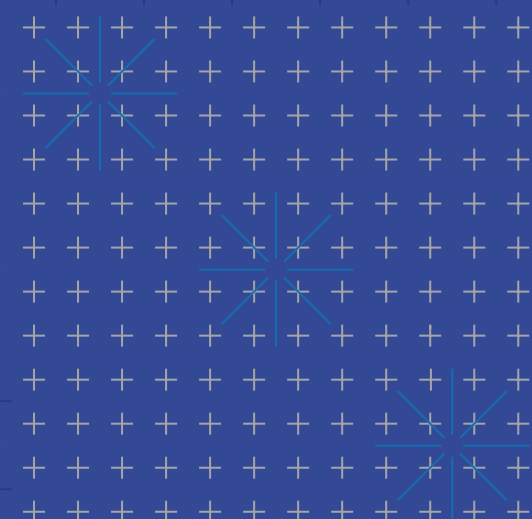
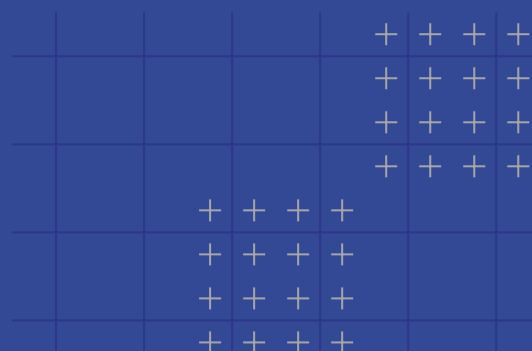


RAPORT

$$1 + 1 = 3$$

Eesti ja Soome tulevikukoostöö raport



RAPORT

1 + 1 = 3

Eesti ja Soome tulevikukoostöö raport

Raportöörid:

Anne-Mari Virolainen

Jaak Aaviksoo

Toetajad:

Soome Välispoliitika Instituut

Eesti Välispoliitika Instituut

Veebruar 2022

Sisukord

EESSÕNA	4
KOKKUVÕTE	5
POLIITIKASOOVITUSED	7
1. töösuund – digitaalne juhtimine	7
2. töösuund – elav majandus	8
3. töösuund – keskkonnahoidlik tulevik	9
4. töösuund – laiendatud kultuurid	10
ANALÜÜS	12
Sissejuhatus	12
2008. aasta raporti rakendamine	13
Üleilmne ja piirkondlik kontekst	15
Koostöö digitaalse juhtimise vallas	18
Koostöö elava majanduse nimel	20
Koostöö laiendatud kultuuride nimel	25
1. LISA: STATISTILISED SUUNDUMUSED	29
2. LISA: KAASAUTORITE LOETELU	39
3. LISA: ÜMARLUAARUTELUD	42

Eessõna

Siinse raporti tellisid Eesti ja Soome valitsus välisministrite ettepanekul seoses Eesti ja Soome diplomaatiliste suhete 100. aastapäevaga. Raport on järjekorras kolmas. Varasemad väljaanded avaldati 2003. ja 2008. aastal.

Soome ja Eesti on rohkemat kui lihtsalt naabrid – meie rahvaid seovad ajalooliselt keel ja kultuur ning püüdlus iseseisvuse poole, mis sai teoks eelmise sajandi alguses. Meie sidemed on 20. sajandi geopoliitilistele rahutustele vaatamata järjepidevalt edasi arenenud. Uued enneolematud võimalused avanesid, kui Eesti liitus Soome järel 2004. aastal Euroopa Liiduga. Me näeme oma ühist tulevikku kahe jõuka Euroopa ja Põhjamaade partnerina kestlikus üleilmastuvas maailmas.

Maailma mastaabis väikeste riikidena oleme mõlemad näidanud üles oma võimekust eeskujudena – Soome õnneliku demokraatia ja austatud üleilmse partnerina ning Eesti dünaamilise reformijana, kes kasutab julgelt ära digitehnoloogiat ja tugineb ühiskonna avatusele. Eesti on tihedas koostöös Soomega edukalt vähendanud majanduslikku lõhet, mis on plaanis järgmiste aastakümnete jooksul täielikult kõrvaldada, tehes meist võrdsed strateegilised partnerid, et koos eesseisvatele katsumustele vastu seista.

Me elame muutuvas maailmas, mis otsib uut, mitmepooluselist geopoliitilist stabiilsust ja seisab ühtlasi silmitsi tõsiste keskkonnaprobleemidega. Me teame, et see sunnib meid olemasolevaid majanduslikke, sotsiaalseid, keskkonna- ja poliitilisi mudeleid üle vaatama, mis on raske ülesanne. Samal ajal usume, et see pakub Eestile ja Soomele ka uusi võimalusi tihedaks koostöök.

Selle raporti koostamise ajal oleme näinud, kuidas COVID-19st tingitud kriisid ja energiahindade tõus on paljastanud riikidevahelised murdejooned ka Euroopas ning Eesti ja Soome vahel. Me usume tõsimeeli, et need saab kõrvaldada ja kõrvaldataksegi, muu hulgas tihedama reaalarajas toimuva koostöö ja tehnoloogilise koostegutsemisvõime abil.

Oleme väga teadlikud oma riikide strateegilisest julgeolekuasendist, eriti Ukrainaga seotud sündmuste valguses, ning Venemaa üha agressiivsemast seisukohast demokraatlike lääneriikide suhtes. See annab põhjust tõsiseks mureks. Samal ajal on meie riikidel kõikidel tasanditel head kahepoolsed kaitse- ja julgeolekukoostöö formaadid ning toimiv koostööraamistik kõigi meie partneritega. Seetõttu oleme raportis sihilikult keskendunud kodanikega seotule ja jätnud julgeolekumõõtme kõrvale.

24. veebruaril, vahetult enne selle raporti lõpliku versiooni valmimist, oli maailm tunnistajaks Venemaa täieulatuslikule sissetungile Ukrainasse – traagilisele arengule, mis muudab dramaatiliselt meie riikide julgeolekukeskkonda. Oleme veendunud, et see nõuab paratamatult veelgi tihedamat kaitsekoostööd meie riikide vahel ja meie partneritega, mida me toetame täielikult.

Me näeme oma tulevikukoostööd laiemas piirkondlikus ja üleilmses kontekstis ning jagame seisukohta, et see aitab suurendada meie riikide nähtavust ja mõju, olles heaks piiriülese koostöö näiteks nii Euroopas kui ka kaugemal. Et kajastada seda nägemust, oleme võtnud endale motoks „1 + 1 = 3“, mis tähendab, et strateegiline koostöö suurendab Soome ja Eesti vahelist sünergia ning toob kasu ka kolmandatele isikutele.

See raport on valminud mitme kaasautori koostöös. Raportöörid soovivad ennekõike tänada Saari Sini-kukat Soome Välispoliitika Instituudist ja Aappo Pukarineni Soome parlamendist, samuti Sigrid Nuutret,

Kristi Raiki ja Tõnis Idaranda Eesti Välispoliitika Instituudist raporti analüütilise osa koostamise ja tehnilise abi eest. Erilised tänusõnad kuuluvad suursaadikutele Timo Kantolale ja Sven Sakkovile ümarlaudade korraldamise ja isikliku panuse eest. Täname ka arutelujuhte Sten Tamkivi, Harri Mikkolat ja Katri Makkoneni ning kõiki ümarlaudadel osalejaid. Samuti oleme tänulikud Eesti ja Soome tulevikukoostöö vestlusringe võõrustanud SuomiAreena ja Arvamusfestivali korraldajatele ning osalejatele. Lisaks hindame kõrgelt meie välisministeeriumide abi.

Kokkuvõte

Siinse raporti tellisid Eesti ja Soome valitsus meie diplomaatiliste suhete 100. aastapäeva puhul. Tuginedes rohujuuresandi kohtumistest tulenevate ja aja jooksul eri kuju võtnud kultuuriliste, majanduslike ja poliitiliste sidemete pikale ajaloole, oleme jõudnud punktini, kus saame oma nägemuse strateegilisest tulevikukoostööst võtta kokku raporti moto „1 + 1 = 3” abil. Meie kahe riigi koostöö ei too konkurentsivõime ja kodanike teenimise teel kasu mitte ainult vastastikku, vaid pakub ka lisaväärtust meie partneritele, suurendades seega meie nähtavust ja mõju.

Nagu raporti analüütilises osas kirjeldatud, on vastastikku kasulik koostöö jõudnud pea kõikidesse ühiskonnasfääridesse ja see suundumus on märkimisväärselt kiirenenud pärast seda, kui Eesti liitus 2004. aastal Euroopa Liiduga. Sellepärast usume, et meie tulevikukoostöö tugineb ka edaspidi oma rahvaste, ettevõtete, institutsioonide ja ametiasutuste vahelistele mitmetele olemasolevatele partnerlustele. Me usaldame neid nende ettevõtmistes ja võimestame neid, et suurendada konkurentsivõimet.

Meie tugevus avaldub nii enesekindlates kultuurilistes ja rahvuslikes identiteetides kui ka ühises uuenduslikus ja tehnoloogiaga arvestavas mõtteviisis, mis täiendavad üksteist ja aitavad meil eesisevate katsumustega silmitsi seista. Lisaks usume, et peaksime järgima oma noorte püüdlusi – me usaldame ja toetame neid nende koostööpõhistes ettevõtmistes, olgu haridus-, ettevõtlus- või kultuurivaldkonnas.

Eespool toodud arvestades näeme valitsusi toetajatena, kes loovad soodsaid tingimusi investeringuteks, kehtestavad etteaimatavaid regulatiivseid raamistikke ja kõrvaldavad ennetavalt koostöö kitsaskohad.

Meil on Eestist ja Soomest ühine nägemus, mille saab kokku võtta fraasiga

Soome-Eesti piiriülese digi- ja rohekoostöö keskus

Meie nägemuse kohaselt maanduvad iga päev lennud Tokyost, Shanghaist ja Singapurist Helsingi Vantaa lennuväljal – neile lähima Euroopa iduettevõtluskeskuse epitsentris. Helsingisse tehnoloogiavaldkonna iduettevõtjate üleilmseesse kohtumispaika Slushi suundujatele avaneb üle Soome lahe vaade keskaegsete tornidega Tallinnale, mis on kodu arvukatele üksisarvikutele. Hiljuti laiendati aastas 10 miljonit reisijat teenindavat ning vesinikujõul töötavat Helsingi ja Tallinna vahelist ühendust Riia, Kaunase ja Varssavi kaudu Berliini, mis võimaldab läbida 1600 kilomeetrit 12 tunniga.

Inimeste, ettevõtete ja valitsuste ettevõtlikkus ning uuendusmeelsus on vähendanud bürokraatiat mitte ainult seoses kapitali, kaupade ja inimeste, vaid ka teenuste ja – mis peamine – teabe piiriülese vaba liikumisega. Keeletehnoloogia on muutnud eesti ja soome sugulaskeeled koostalitlusvõimeliseks, integreerides nii tõhusalt meedia- ja teaberuumid, ning ühendanud need kasvava rahvusvahelise inglise keelt kõneleva kogukonnaga. Ühine uuenduslik lähenemine haridusteenustele ning avatud meelega lahendused inimeste ligimeelitamiseks ja nende vajaduste rahuldamiseks toovad juurde üha rohkem kohalikke ja üleilmseid

talente, kes on majandusliku konkurentsivõime ja sotsiaalse heaolu allikaks.

Tunni kaugusel teie kontorist ootab Põhjamaade roheline koos rohkem kui 1000 kilomeetri pikkuse ranniku, 10 000 järve, 1 000 000-hektarilise metsa ja elusloodusega.

Et toetada selle nägemuse teostumist, soovime ühendada jõud ning keskenduda integreeritud iduettevõtluskeskuse ja kvaliteetse elukeskkonna loomisele Helsingi-Tallinna teljel. Üleilmsete probleemidega tegelemiseks soovime töötada välja ühise roheenergiapoliitika ning luua tehnoloogiapõhise lahenduse mobiilsete kodanike ja rahvusvaheliste talentide igapäevavajaduste rahuldamiseks. Neid püüdlusi toetatakse ning jälgitakse seonduvate avaliku arvamuse ja vastastikuste avalike arusaamade sotsioloogiliste uuringute kaudu.

Raport põhineb sarjal ümarlauaaruteludel ja intervjuudel, mis on kokku võetud 19 soovitusena kujul, rühmitades need nelja töösuuna alla.

1. töösuund – digitaalne juhtimine

- 1.1 Püüelda **Soome ja Eesti avalike teenuste tõhusa riskasutatavuse poole.**
- 1.2 Võtta juhtroll **mobiilsete kodanike vajadustele vastava moodsa lahenduse leidmisel.**
- 1.3 Kiirendada **intelligentsete logistikasüsteemide ja seonduva taristu väljatöötamist.**
- 1.4 Suurendada **ohtudega seotud teabe jagamist ja viia sellekohased poliitilised seisukohad vastavusse.**
- 1.5 Rakendada **ühistranspordis nn ühel nupul põhinevat integreeritud piletisüsteemi.**

2. töösuund – elav majandus

- 2.1 Käivitada **avaliku ja erasektori algatusena Eesti-Soome iduettevõtluskeskus.**
- 2.2 Luua **äriandmete reaajalise piiriülese vahetamise raamistik.**
- 2.3 Katsetada **ühiseid ekspordi soodustamise ja arendamise toetamise tegevusi.**
- 2.4 Suurendada ja sünkronida **ministeeriumide ja rakendusametite vahelist teabevahetust.**

3. töösuund – keskkonnahoidlik tulevik

- 3.1 Laiendada **riiklikud keskkonnahoidlike investeeringute raamistikud Soome-Eesti kestliku rahanduse integreeritud süsteemiks.**
- 3.2 Teha koostööd **Läänemere piirkonna ühiste roheenergialahenduste nimel.**
- 3.3 Muuta **Soome laht kestlikuks transpordikoridoriks, saavutades 2035. aastaks Eesti ja Soome vahelise liikluse süsinikuneutraalsuse.**
- 3.4 Koondada **ressursse Läänemere piirkonna teadustegevuse ja keskkonnateadlikkuse suurendamiseks.**

4. töösuund – laiendatud kultuurid

- 4.1 Tellida ning koostada **Soome ja Eesti ajaloo paralleelne ja võrdlev käsitlus.**
- 4.2 Käivitada **põhjalik sotsioloogiline uuring eestlaste ja soomlaste vastastikuste avalike arvamuste kohta.**
- 4.3 Toetada **Eesti ja Soome paralleelsete keeleressursside väljatöötamist.**
- 4.4 Asutada **Eesti ja Soome ühine nelja ülikooli hõlmav keeleprogramm.**
- 4.5 Koondada **ressursse ja käivitada ühine haridusalase teavitustöö programm FinEst Education Nations.**
- 4.6 Kavandada ja viia ellu **nii Helsingi kui ka Tallinna jaoks märgiline turismisündmus.**

Poliitikasoovitused

1. TÖÖSUUND – DIGITAALNE JUHTIMINE

Viimase 30 aasta jooksul on nii Soome kui ka Eesti kasutanud innukalt võimalusi, mida uued digitehnoloogiad pakuvad ettevõtetele, avalikule sektorile ning ühiskonnale ja kodanikele üldisemalt. **Me peame digivaldkonnale keskendumist tulevikukoostöö võtmeks, sest see loob vundamendi, mis on ühel või teisel moel aluseks muudele ühistele ettevõtmistele.**

Intelligentsed digilahendused ja tugev taristu aitavad toime tulla iga päev lahte ületavate märkimisväärsete reisijate-, kauba-, teenuste-, rahastus- ja teabevoogudega. Eestil ja Soomel, kes on töötanud tihedas koostöös välja digi-ID ja riskasutatavad riiklikud andmevahetusplatvormid ning teevad koostööd seoses tehisintellekti kasutamise, on ainulaadne võimalus viia digiteenused tõeliselt 21. sajandisse.

Soome ja Eesti sarnane majanduslik, sotsiaalne ja kultuuritaust loob head tingimused, et tugineda kahe suurlinnapiirkonna, Helsingi ja Tallinna sünergiale. Küberjulgeolek ja valmisolek digikriisideks on samuti üha olulisemad Soome ja Eesti vahelise koostöö valdkonnad. **Me usume, et igapäevauhenduste ja -elusujuv toimimine on digitaalse juhtimise lakmuspaber.**

Valemit $1 + 1 = 3$ järgides soovime võtta järgmised meetmed, et koos suurendada mõlema riigi digitaalset mõju ja nähtavust lisaks sellele, mida on võimalik saavutada üksi.

1.1 Püüelda Soome ja Eesti avalike teenuste tõhusa riskasutatavuse poole.

Et soodustada tihedamat ja sujuvamat koostööd, teenida kodanikke parimal viisil ning pakkuda rahvusvahelist võrdlusalust, peaksid riigid leppima kokku strateegia, saavutamaks avalike teenuste täielik riskasutatavus. Tuginedes ravimireseptide ülekantavuse näitele peaksime koostama tegevuskava, et kaasata järk-järgult teisi teenuseid, lähtudes klientide huvist ja tagasisidest. Riikide erinevaid eeskirju ja õigusakte täielikult austades usume, et digilahenduste ja poliitilise tahte koostöös aitab kõrvaldada lünga, hoidmaks kokku aega ja suurendamaks mugavust. Lisaks näeme häid võimalusi avaliku ja erasektori partnerlusteks ning ekspordipotentsiaali.

1.2 Võtta juhtroll mobiilsete kodanike vajadustele vastava moodsa lahenduse leidmisel.

Üha rohkem inimesi elab ja töötab vaheldumisi kahes või rohkemas riigis ning seisab seega silmitsi maksu-, tervisekindlustus-, pensioni-, töötus- ja muude sotsiaalhüvitistega seotud tülikate probleemidega. Helsingi-Tallinna piirkonna atraktiivsust saab suurendada, kui tagada kõrgelt kvalifitseeritud töötajate palkamisel terve perekonna lihtne ümberasumine, tõhustada laste mitmekeelse hariduse programme ja aidata pereliikmetel tööd leida. Me kutsume ettevõtjaid üles töötama välja uuenduslikke tehnoloogiapõhiseid lahendusi ja valitsusi neid katsetama, et neid tulevikus rakendada.

1.3 Kiirendada intelligentsete logistikasüsteemide ja seonduva taristu väljatöötamist.

Intelligentsete logistikasüsteemide ja tugeva taristu väljatöötamine ning andmete reaajas jagamine on sujuva riikidevahelise ja kaksiklinna dünaamika loomise eeltingimus. Investeeringud nõuavad poliitilist tahet ja visiooni ning nii avaliku kui ka erasektori rahastust. Intelligentse logistika ja tugeva taristu arendamine toob mõlemale riigile kasu konkurentsivõime suurendamise, investeeringute ja kestliku majanduskasvu kujul. Pikemas perspektiivis on strateegiliseks eesmärgiks avada Helsingi ja Tallinna vahel vesiniku

jõul töötav rongipraamiliin või raudteetunnel, et tagada inimeste ja kaupade kestlikum ja elavam liikumine. Lühemas perspektiivis soovime Soomes liituda ametlikult Rail Balticuga, mis suurendab Helsingi ja Tallinna piirkonna ühenduvust, tarnekindlust ja konkurentsivõimet. 12 tunniga rongiga Helsingist Berliini jõudmine peaks olema aja, mitte tahte küsimus.

1.4 Suurendada ohtudega seotud teabe jagamist ja viia sellekohased poliitilised seisukohad vastavusse.

Arvestades Läänemerd ümbritsevat üha pingelisemaks muutuvat tegevuskeskkonda peaksid Soome ja Eesti suurendama ohtudega seotud luureandmete ja poliitilisi seisukohti käsitleva teabe vahetamist, et võidelda hübriidrännakute, sh küberrännakutega. See aitaks parandada ühist olukorrateadlikkust ja ettevalmistust ning ühistegevust. Samuti on vaja teha lähteolukorra uuring Soome ja Eesti koostöö täiustamise võimaluste kohta vastupanuvõime ja kriisivalmiduse, sh varude ja logistikaga seotud hädaolukordade lahendamise planeerimise valdkonnas. COVID-19 kriisist nähtus, et transpordi ja reisijateveo ohutu ja sujuva toimimise tagamiseks on veel palju ära teha ning digitehnoloogia peaks olema lahenduse osa. ELi kriitilise tähtsusega üksuste vastupidavusvõime direktiiv võib luua hea aluse kahepoolseteks avaliku ja erasektori partnerlusteks selles valdkonnas.

1.5 Rakendada ühistranspordis nn ühel nupul põhinevat integreeritud piletisüsteemi.

Soodustamiseks sujuvat ühistransporti kohaldatakse ja töötatakse välja nüüdisaegseid digilahendusi, et luua Helsingi ja Tallinna piirkonna ning üldisemalt Eesti ja Soome jaoks tõeliselt integreeritud piletisüsteem. Ettevõtteid kutsutakse üles töötama välja lahendusi ning ametiasutusi kõrvaldama olemasolevad õiguslikud ja/või bürokraatlikud takistused.

2. TÖÖSUUND – ELAV MAJANDUS

TLäbi ajaloo ja eriti pärast Eesti taasiseseisvumist on kaubavahetusel Soomega ja Soome investeringutel olnud Eesti majanduses tähtis osa ning Soome ettevõtted on saanud nendest võimalustest märkimisväärset kasu. Koostöö on järk-järgult arenenud tasakaalustatud partnerlusteks ja strateegiline areng sõltub suuresti ühenduvuse edasisest parandamisest: ehitatavast Rail Balticu raudteeühendusest, kavandatud kolmandast elektriühendusest ja – kõige silmatorkavamalt – teedrajavast tunnelist. Viimastel aastatel on aga endine kiire kasv aeglustunud ja seega on uued ideed kahepoolse arengu kiirendamiseks teretunud. Kooskõlas üleilmsete arengutega on need ideed suunatud kolme suure valdkonna – digi-, rohe- ja energiavaldkonna – probleemide lahendamisele.

Paralleelselt nende arengutega oleme olnud tunnistajaks idufirmade hämmastavale õitsengule mõlemal pool Soome lahte. Kuigi olemasolevad ettevõtted võivad endiselt saada kasu parematest füüsilistest ühendustest ja suuremast liikuvusest, võtavad kasvu juhtimise üle üleilmsete ambitsioonidega idufirmad ja uue tehnoloogia ettevõtted. Eespool kirjeldatud kaalutlustest lähtudes ning uskudes ettevõtjate uude lainesse ja meie pealinnade üleilmsesse atraktiivsusesse oleme keskendunud oma ärikeskkondade tõhususe ja populaarsuse suurendamisele.

Nüüdisaegset maailma iseloomustab üha suurem ebakindlus, kriisid ja torked, mis kutsuvad ühiskondi üles suurendama vastupanuvõimet – suutlikkust nende probleemidega toime tulla, nendega kohaneda ning nendest taastuda ja õppida. Muudest vastupanuvõime aspektidest paistavad usaldusväärse digiühiskonna seisukohast olulistena silma küberjulgeolek ja valmisolek digikriisideks. Vastavates riiklikes dokumentides tuvastatud seonduvad ohud on väga sarnased ja nende piiriülest olemust arvesse võttes usume, et Soome ja Eesti saavad üksteisest sõltuvate naabritena vastupanuvõimet suurendada kõige paremini

üheskoos. Kahe riigi vaheline koostöö toimub tõhusalt kõikides nendes valdkondades. Kõikidel tasanditel integreeritum lähenemine pakuks aga mõlemale riigile märkimisväärsed eeliseid.

2.1 Käivitada avaliku ja erasektori algatusena Eesti–Soome iduettevõtluskeskus.

Tähelepanuväärsed ettevõtmised alates Slushist kuni Eesti üksisarvikuteni on tõestanud meie iduettevõtluskogukonna elujõulisust, mida saab koostöö ning laiema avaliku ja erasektori toetuse kaudu veelgi suurendada. Et toetada neid arenguid, toimib pakutud algatus Helsingi–Tallinna telje uute ettevõtete edendaja ja võimendajana. Seda eesmärki saab kõige paremini täita neljapoolse (Soome ja Eesti valitsuse ning mõlema riigi iduettevõtluskogukonna esindajad) kõrgetasemelise nõukogu asutamisega, millele antakse ülesandeks koordineerida poolte tegevust, suurendada algatuse nähtavust, samuti soodustada talentide ja ressursside ligimeelitamist, kõrvaldades kasvu segavad regulatiivsed takistused.

2.2 Luua äriandmete reaallajalise piiriülese vahetamise raamistik.

Nüüdisaegset majandust iseloomustab dünaamilisus ja ebastabiilsus, mis nõuab reaallajas jälgimist ja kohandatavaid mudeleid, et suurendada vastupanuvõimet ja etteaimatavust ning hoida ära tõrked. Riikide infosüsteemides, sh perioodilistes maksuaruannetes, kogutakse ja säilitatakse sel eesmärgil väärtuslikke andmeid äritehingute kohta, kuid rahvusvaheliste ettevõtete ja kaubanduse kasvav osakaal kahandab üha rohkem nende riigisiseste mudelite piisavust ja usaldusväärsust. Me leiame, et **äriandmete reaallajalise piiriülese vahetamise raamistiku** väljatöötamine lisab olulist väärtust. Põhjendatud mure privaatsuse ja andmekaitse pärast nõuab nüüdisaegseid krüptitud andmetöötlusmeetodeid, mis on digitehnoloogia kasvav sektor.

2.3 Katsetada ühiseid ekspordi soodustamise ja arendamise toetamise tegevusi.

Kuigi mõlemad riigid on vastavad mehhanismid kehtestanud, saab ühistegevuse abil ühiste tugevate külgede ja huvide valdkondades luua märkimisväärselt lisaväärtust, et toetada soovitusi 2.1 ja 4.5. Meie vastavaid ametiasutusi – Business Finland ning Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus – ja arenguabi eest vastutavaid ministeeriume kutsutakse üles katseprojekti kujundama ja sellesse panustama ning hindama selle ühilduvust ELi Global Gateway programmiga.

2.4 Suurendada ja sünkronida ministeeriumide ja rakendusametite vahelist teabevahetust.

Et poliitikaseisukohti veelgi ühtlustada, sh ELi seisukohast, ning suurendada usaldust ja mõistmist, samuti vastupanuvõimet kriisilukordades, on hädavajalik vahetada teavet reaallajas. Selle hõlbustamiseks on mitu ministeeriumi, eriti siseministeeriumid, kehtestanud ministeeriumi struktuuri osana ametnikevahetused. See algatus on osutunud edukaks usaldusvõrgustike loomisel ning üksteise seisukohtade vastastikusel väärtustamisel ja mõistmisel, mis omakorda aitab ohte täpsemalt analüüsida ja tagada ühise olukorra teadlikkuse. Sellepärast soovime laiendada seda tegevust rohkematesse institutsioonidesse.

3. TÖÖSUUND – KESKKONNAHOIDLIK TULEVIK

Eesti ja Soome on võtnud kohustuse saavutada kliimaneutraalsus vastavalt aastateks 2050 ja 2035. EL vaatab praegu paketi „Eesmärk 55“ (kohustus vähendada heitkoguseid 2030. aastaks vähemalt 55%) raames üle oma kliima-, energia- ja transpordialaseid õigusakte. **Need kohustused tähendavad üha suuremat rõhuasetust taastuv- ja elektrienergia tootmisele mõlemas riigis ning huvi suurenemist lahenduste ja ühenduste väljatöötamise vastu piirkondlikul tasandil.** Lisaks tähendavad need kohustused, et **oluline osa Soome lahe merekliimast peaks muutuma juba järgmisel kümnendil süsinikuneutraalseks.** CO₂ jalajälge mõjutavad nii kütuselahendused, akude ja mootorite väljatöötamine, laevade projekteerimine kui ka liikluse kavandamine ja kiirus. Lisaks võivad negatiivset välismõju mõningal määral

vähendada ka nutikad liikluslahendused ja andmete jagamine.

3.1 Laiendada riiklikud keskkonnahoidlike investeeringute raamistikud Soome–Eesti kestliku rahanduse integreeritud süsteemiks.

Tärv rohepöörde ei ole mitte ainult vahend kliimaeesmärkide saavutamiseks, vaid ka kasvu soodustav tegur. Rohetehnoloogia valdkonna ettevõtete asutamiseks ja laiendamiseks vajaliku kasvuspurdi saab saavutada täiendava erakapitali abil. Soome ja Eesti praeguste eraldiseisvate kestliku rahastamise tavade ühtlustamine loob üleilmsete investeeringute jaoks suurema, paremini toimiva, atraktiivse ja etteaimatava piiriülese süsteemi.

3.2 Teha koostööd Läänemere piirkonna ühiste roheenergialahenduste nimel.

Need koordineeritud jõupingutused hõlmavad tuuleparke, tuumaelektrijaamu, vesinikutehnoloogia arendust, üksteisega ühendatud energiavõrke ning intelligentse säilitussüsteemi loomist terve Põhja- ja Baltimaade piirkonna jaoks, mis kõik on selle eesmärgi saavutamiseks võtmetähtsusega. Energiavõrkude integreerimine võimaldab ühiseid ja rohelisemaid energiaturge veelgi edasi arendada. Lisaks täheldame Läänemere piirkonnas vajadust uute ja täiustatud era- ja avaliku sektori partnerluste järele.

3.3 Muuta Soome laht kestlikuks transpordikoridoriks, saavutades 2035. aastaks Eesti ja Soome vahelise liikluse süsinikuneutraalsuse.

Selleks kutsume üles looma ühiseid majandusalgatusi. Valitsustel on oluline osa arengu soodustamisel sellistes valdkondades nagu akujõul töötavate laevade ja vesinikumootorite arendamine. Me usume, et rohepöördekõverast tasub mõni samm ees olla ja seada endale eesmärgiks turustada järeleproovitud lahendusi hilisematele tulijatele. See looks majanduslikke võimalusi Soome ja Eesti merendustehnoloogia-ettevõtetele ning laevandussektorile üldisemalt.

3.4 Koondada ressursse Läänemere piirkonna teadustegevuse ja keskkonnateadlikkuse suurendamise tarbeks.

Konkreetsed näited mõlema riigi mõju suurendamise kohta on keskkonnauuringute aluse Aranda võimalik ühiskasutus Läänemeres, 2024. aastal Soome lahe aasta tähistamine (täpselt kümme aastat pärast esimese Soome lahe aasta tähistamist), Läänemere-alase teadlikkuse suurendamine koolides ja meedia kaudu ning selle teema üldise nähtavuse kasvatamine.

4. TÖÖSUUND – LAIENDATUD KULTUURID

Kõikide ühiste ettevõtmiste jaoks on hädavajalik vastastikune mõistmine ja usaldus, mis luuakse aja jooksul suhtlemise ja koostöö kaudu, kuid mis nõuavad samas pidevat uuendamist ning kohandamist nii sisearengute kui ka välise keskkonna muutustega. Eesti ja Soome on teinud juba ligi kaks sajandit mitmesugust kultuurikoostööd, mis on suuresti sõltunud ajaloolistest võimalustest ja oludest. Praegune periood pakub ühest küljest piiramatuid võimalusi ühiste kahe- ja mitmepoolsete projektide algatamiseks kõikidel tasanditel. Teisalt tõrjuvad üha suurenev üleilmastumine, reisimise mugavus ning uued teabe- ja sidetehnoloogiad välja ajaloolised, geograafilised ja naabrussuhted, pannes traditsioonilised koostöömudelid proovile. Sellepärast peame kohanema, et üleilmsete probleemidega paremini toime tulla. Eespool kirjeldatud kaalutlustest lähtudes teeme ettepaneku keskenduda ühelt poolt parema ühise arusaama väljatöötamisele ja oma kultuuri- ja keeleruumide laiendamisele ning teisalt ühiste tugevate külgede arendamisele ja partneritega suhtlemisele.

4.1 Tellida ning koostada Soome ja Eesti ajaloo paralleelne ja võrdlev käsitlus.

Meie riigid ja inimesed on sajandeid elanud üpris sarnases geopoliitilises reaalsuses ning said sõltumatuks riikideks alles eelmise sajandi alguses. Järgnev ajalugu on olnud riigisestest protsesside ja loogika, aga ka välise olukorra ja geopoliitika tõttu nii erinev kui ka dramaatiline. Me usume, et see ühine teadustöö võib kasu tuua mõlemale riigile, pakkudes meie eneseanalüüsi tarbeks teistsugust perspektiivi ning panustades parema ja sügavama vastastikuse mõistmise saavutamisse. Nii võib see ühine ajalooraamat aidata noorema põlvkonna esindajaid nende õpingutes, aga pakkuda ka ühist platvormi avalikeks aruteludeks nüüdisaegsete probleemide üle, millega mõlemad riigid silmitsi seisavad.

4.2 Käivitada põhjalik sotsioloogiline uuring eestlaste ja soomlaste vastastikuste avalike arvamuste kohta.

Vaatamata levinud arvamusele, et meie rahvad mõistavad üksteist hästi, ei ole see tingimata nii ja märgata on mitmesugust eelarvamuslikku suhtumist. Meil on vaja paremat arusaama nendest nähtustest ja nende arengust ajas. See teave aitab süvendada strateegilist koostööd ning edendab kaubandust ja turismi..

4.3 Toetada Eesti ja Soome paralleelsete keeleressursside väljatöötamist.

Me näeme oma keelte sarnasuses ainulaadset võimalust töötada välja vahetu kvaliteetne eesti-soome kirjaliku ja suulise tõlke platvorm, mis on tõhusam kui saadaolevad, vahendavaid keeli kasutavad lahendused. Keeleressursid – paralleelsed teksti- ja kõnekorpused – on vajalikud, et erasektor saaks töötada välja kirjaliku ja suulise masintõlke teenuseid. See ühine investeering avab ukse teaberuumide tõhusale kakskeelsusele ja – mis kõige tähtsam – suurendab vastastikust juurdepääsu meediaväljaannetele, mh rahvusringhäälingutele Yle ja ERR.

4.4 Asutada Eesti ja Soome ühine nelja ülikooli hõlmav keeleprogramm.

Oleme saanud teadlikuks, et meie ülikoolidel on ressursipuuduse ja väheneva nõudluse tõttu raskusi eesti ja soome keele õppe säilitamisega. Me usume, et ressurside koondamine võib aidata nende probleemidega tegeleda. Sellepärast kutsume üles **Helsingi, Tartu, Tallinna ja Turu Ülikooli töötama välja soome ning eesti keele ja kirjanduse ühise programmi, mis hõlmab üliõpilaste ja õppejõudude vaba liikumist ülikoolide vahel.** Seda tööd toetatakse meie valitsuste eraldatud vahenditest..

4.5 Koondada ressursse ja käivitada ühine haridusalase teavitustöö programm FinEst Education Nations.

Nii Soome kui ka Eesti on saavutanud üleilmsetes PISA testides suurepäraseid tulemusi ja meie kogemuse vastu on märkimisväärne rahvusvaheline huvi. Meil on sarnased hariduskontseptsioonid, me oleme üksteiselt palju õppinud ja saame tugineda nii oma riiklikele haridusdiplomaatilistele jõupingutustele kui ka olemasolevale koostööle meie ministriumide vahel. Eesti Haridus- ja Noorteameti (Harno) ning Soome Riikliku Haridusameti viimaste aastate koostööle tuginedes näeme suurt potentsiaali haridusinnovatsiooni töö ühendamiseks – isikustatud teenuste väljatöötamiseks digiplatvormidel ja tehisintellekti kasutamiseks – ning usume, et programmiga võib kutsuda liituma rahvusvahelisi partnereid.

4.6 Kavandada ja viia ellu nii Helsingi kui ka Tallinna jaoks märgiline turismisündmus.

Selle ürituse eesmärk on tugevdada ja elavdada turismi, kultuurilisi ning Eesti ja Soome sõprade ja partnerite kohtumisi, samuti meelitada ligi rahvusvahelisi turiste. Selles ettevõtmises haarab juhtrolli turismisektor, kuid pikaajalise edu tagamiseks on hädavajalik ka linnade ja avalike kultuuriasutuste ennetav panus. Ühe meetmena võetakse kasutusele ühised muuseumikaardid.

Analüüs

SISSEJUHATUS

Eestit ja Soomet on alati ühendanud **keeleline, kultuuriline ja geograafiline lähedus**. Viimase 30 aasta jooksul on kahe riigi ja nende kodanike vahelised sidemed mitmekordistunud kõikides eluvaldkondades, me oleme praegu seotumad kui kunagi varem. Kahepoolsetes suhetes aset leidnud uute sidemete ja koostöövormide plahvatuslik kasv on toimunud käsikäes üldisemate Euroopa integratsiooni ja üleilmastumisprotsessidega. Kuigi Eesti puhul on muutused olnud radikaalsemad, tähistas endise idabloki lagunemine ka Soome jaoks tähtsat pöördepunkti.

Aja jooksul muutuvad kõik suhted. Võrreldes seda raportit varasemate, 2003. ja 2008. aasta aruanne-tega Soome ja Eesti suhete kohta, saame märkida, et suhted ei ole jäänud pelgalt kahepoolseks, vaid on muutunud **võrdsemaks ja hargmaisemaks ning suunitluselt üleilmsemaks**. Vahemikus 1991–2004 keskendus koostöö peamiselt abile, mida Soome osutas Eestile iseseisva riigi ülesehitamisel ning poliitilisel ja majanduslikul ümberkorraldamisel. Pärast seda, kui Eesti liitus 2004. aastal ELi ja NATOga, on suhted järk-järgult võrdsemaks muutunud. Kuigi Eesti elanikkond on Soome omast neli korda ja majandus ikka veel ligi üheksa korda väiksem, võib ta ainulaadselt paindliku ja dünaamilise riigina näidata teed paljude probleemide lahendamisel. Soome on endiselt Eesti tähtsaim majanduspartner, kuid tema suhteline osakaal Eesti väliskaubanduses ja -investeeringutes on vähenenud, samas kui näiteks Eesti välisinvesteeringud Soome on mitmekordistunud.

Samuti on olulisi valdkondi, milles Eestil ja Soomel on märkimisväärsed ühised tugevad küljed, mis muudavad nad loomulikult lähedasteks partneriteks: ennekõike on mõlemad riigid tuntud **digipöörde ja tehnoloogilise innovatsiooni** teerajajatena, mis on ka esimene selles raportis esile toodud prioriteetne valdkond. Teiseks on Soomel ja Eestil potentsiaal juhtida ja saada kasu **rohepöördest**, mis on digitaliseerimisega tihedalt seotud. Näiteks võivad nad näidata teed mereliikluse tarbeks uute keskkonnasäästlike tehnoloogiate väljatöötamisel, et saavutada Läänemeres 2035. aastaks heitevaba mereliiklus.

Need prioriteetsed valdkonnad on riikidevahelise suhte üleilmsemaks ja väljaspool Läänemere piirkonda nähtavamaks muutmisel kõige olulisemad. Digi- ja rohepöörde valdkonna koostöö võib suurendada nii Soome kui ka Eesti rahvusvahelist konkurentsivõimet ja populaarsust. Üleilmne suunitlus ei piirdu aga üksnes nende valdkondadega, vaid on muutunud üha olulisemaks ka kultuuri- ja haridusalases koostöös, mida tõendavad näiteks ühiselt toodetud rahvusvaheliselt tunnustatud filmid ja telesarjad ning haridusdiplomaatia sünergia, mis tugineb mõlema riigi õpilaste suurepärasele PISA testi tulemustele. Sellepärast arenevad kahepoolsed suhted endiselt käsikäes mõlema riigi jõupingutustega rahvusvahelise mõju ja maine parandamisel. Mõlema poole kodanikele kasu tooval koostööl on palju vorme ja see pakub ühtlasi huvitavaid mudeleid nii Euroopa kui ka kaugematele partneritele. Selle raporti moto on „**1 + 1 = 3**”, mis kajastab tugevat uskumust, et koostööd tehes saavad mõlemad riigid saavutada rohkemat.

Kolmas suur viimastel kümnenditel aset leidnud muutus on Eesti ja Soome suhete hargmaisuse suurenemine. Hargmaine koostöö erineb traditsioonilistest riikidevahelistest suhetest oma mitmetasandilise, põhjaliku ja tihti mitteametliku olemuse poolest — see hõlmab nii avalikku kui ka erasektorit ja valitsuse eri tasandeid, luues hästi integreeritud partnerlusi, mis avaldavad piiriülest mõju. Eestlased ja soomlased ei

tee mitte ainult koostööd, vaid **elavad, töötavad ja tegelevad ühisloomega** mitmesugustel viisidel, mis toovad kasu ühiskondadele ja ettevõtetele üldisemalt.

Lisaks on olemas kümneid tuhandeid hargmaiseid ja mobiilseid kodanikke, sh inimesi, kes on kolinud ühest riigist teise ja säilitavad tihedad sidemed nii oma päritolu- kui ka uue koduriigiga, samuti inimesi, kes ei ole kolinud, kuid kellel on teisel pool lahte tihedad sidemed töö, õpingute või äritegevuse kaudu. Asjaolu, et hargmaiste projektide ja inimeste täpne arv pole teada, ütleb palju, sest see nähtus trotsib ametliku statistika kategooriaid. Soomes elavate Eesti kodanike arv (üle 50 000) ja Eestis elavate Soome kodanike arv (üle 8000) sisaldab mõningaid piiriüleselt tegutsevaid kodanikke, kuid mitte kõiki (näiteks elab Soomes tuhandeid etnilisi eestlasi, kes on omandanud Soome kodakondsuse, kuid keda saab pidada hargmaisteks kodanikeks). Kaugtöö tähtsuse suurenedes liigub hargmaisuus tõenäoliselt mitmes kohas elamise suunas ja piir kahe geograafilise üksuse vahel hägustub veelgi.

Inimesed, kelle elu, töö ja õpingud on tihedalt seotud mõlema riigiga, on Eesti ja Soome suhete jaoks oluline ressurss. Näiteks on Eestis õppivate Soome üliõpilaste arv pärast Eesti liitumist ELiga rohkem kui kolmekordistunud. Raportis rõhutatakse, et **hargmaist elu ja mitmes kohas elamist saab oluliselt hõlbustada**, kui luua riikide maksu-, tervishoiu-, sotsiaalhüvitiste ning pensionisüsteemide tarbeks täiustatud, nutikam taristu ja ühendused. See küsimus peaks olema oluline osa tulevases digikoostööst ja on jällegi üleilmse tähtsusega, kuna hargmaisuse suurenemine on maailma eri osades levinud nähtus.

Paradoksaalselt on Eesti ja Soome võrdsema ja sidusama suhtega kaasnenud mõnevõrra väiksem huvi ja vähesed **teadmised üksteise keele, kultuuri ja ühiskonna kohta**. Mõningad suhte jooned, mis olid varem väga erilised, on muutunud rohkemate Euroopa ja üleilmsete võimaluste ning inglise keele kui ühiskeele kasutamise suurenemise tõttu vähem tähtsaks. Raportis tõstetakse esile vajadust tagada, et mõlemas riigis oleks ka tulevikus spetsialiste, kellel on teise riigi, sh selle keele kohta süvateadmised. Samal ajal on **keeletehnoloogia** paljutootav valdkond tehnoloogiaalaseks koostööks, mis täiendab üha rohkem inimeste keeleõpet, kuid ei asenda seda.

Viimasena tähendab geograafiline lähedus, et Soome ja Eesti on määratud jagama sama keerukat **julgeolekukeskkonda**. Venemaa ja lääneriikide vaheliste suhete pingestumine alates 2014. aastast ja nende edasine eskaleerumine 2021. aasta lõpus ja 2022. aasta alguses on avaldunud Läänemere piirkonnas mitmel moel. Nendel aastatel on Soome ja Eesti hinnanud julgeolekuolukorda väga sarnaselt ning koordineerinud tihedalt oma reaktsioone. Raportis pööratakse erilist tähelepanu mõlema riigi **vastupanuvõime** suurendamise alase koostöö täiustamisele küber- ja hübriidohtude valguses ning elutähtsate teenuste ja taristu võimalikele häiretele.

2008. AASTA RAPORTI RAKENDAMINE

Viimast raportit, milles käsitleti Soome ja Eesti tulevaseid suhteid, esitlesid 2008. aastal endine Soome suursaadik Eestis Jaakko Blomberg ja Põhjamaade Investeerimispanga asepresident Gunnar Okk. Blombergi ja Okki raporti eesmärk oli leida ideid, kuidas Eesti ja Soome saaksid reageerida üleilmastumisest tingitud probleemidele koos, mitte individuaalselt, ning toetada üksteist konkurentsivõime suurendamisel.¹ Autorid esitasid raporti lõpus 55 soovitusi, milles keskenduti haridusele, teadusele, tehnoloogiale ja innovatsioonile. 14 aasta jooksul pärast eelmise raporti avaldamist on paljud soovitusel ellu viidud, samas aga on mõni valdkond saanud kahelt valitsuselt rohkem tähelepanu kui teised. Hetkeolukorra analüüsis tõstetakse esile

1 Jaakko Blomberg ja Gunnar Okk, „Opportunities for Cooperation between Estonia and Finland“ [„Eesti ja Soome koostöö võimalused“], peaministri väljaanded, Soome, 25. juuni 2008, <https://www.digar.ee/arhiiv/et/raamatud/20166>.

mõningaid siiani rakendatud projekte.

Kultuur

2008. aasta raport sisaldas mitu soovitus, kuidas parandada kahe riigi kultuurialast koostööd, ja nendest mõningate elluviimisega on tehtud olulisi edusamme. Üks soovitusi oli asutada Eesti ja Soome ühine kultuurifond, mis käivitati 2017. aastal nii Eestist kui ka Soomest pärit 24 üksikisiku ning 15 äriühingu ja organisatsiooni, sh Tallinna Ülikooli, Turu Ülikooli, Åbo Akademi, Tallinna Tehnikaülikooli ja Tartu Ülikooli osalusel. Fondi põhieesmärk on tugevdada Soome ja Eesti kultuuri ja kunsti eri valdkondi, parandada vastastikust keeleoskust, töötada välja ühisprojekte ning eksportida kultuuri kolmandatesse riikidesse. Oma esimese sümboolse 15 000 euro suuruse stipendiumi andis fond välja 1. detsembril 2017 Helsingis toimunud Eesti ja Soome vaimse koostöö konventsiooni 80. aastapäeva pidustustel.

Samuti tegid eelmise raporti autorid ettepaneku asutada Eesti kultuurikeskus Helsingis ja Soome kultuurikeskus Tallinnas. 2010. aastal asutati Helsingisse Eesti Maja, mis tõi kokku Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse Soome esinduse, Eesti Instituudi Soomes, Soome Eesti-seltside Liidu ja Tuglase Seltsi koos Balti raamatukoguga. Soome Instituut Eestis tegutseb Soome kultuurikeskusena, millel on esindused nii Tallinnas kui ka Tartus. See alustas Tuglase Seltsi infopunktina juba aastal 1991 ja on tegutsenud oma praegusel kujul alates 1994. aastast.

2008. aasta koostööraportis soovitati Soome ja Eesti valitsusel toetada ka tänapäevaste sõnaraamatute koostamist. 2015. aasta sügisel jõudsid valitsused ühisele otsusele anda välja kaks sõnaraamatut, mis mõlemad on seotud riikide aastapäevadega. Soome-eesti suursõnaraamatu veebiversioon (mis avaldati algselt 2003. aastal) tehti 2017. aastal Soome Vabariigi 100. aastapäeva puhul tasuta kättesaadavaks ning Eesti Vabariigi 100. aastapäeva tähistamiseks avaldati veebis uus eesti-soome sõnaraamat (paberversioon avaldati 2015. aastal)..

Ringhäälingute tegevus

Eelmise raporti autorid tõstsid esile Eesti ja Soome ühise ringhäälingukonverentsi korraldamise olulisust, et uurida selles valdkonnas tegutsevate äriühingute laiapõhjalise koostöö võimalikkust. Nad tegid ettepaneku luua Eesti rahvusringhäälingu alaline korrespondendipunkt Soomes ja Soome rahvusringhäälingu alaline korrespondendipunkt Eestis. Kuigi ametlikul tasandil tehti tööd, et soodustada rahvusringhäälingute koostööd, osutus see keerulisemaks, kui algselt arvati. Üks praktiline ja riikideülene saavutus oli aga see, et üks Eesti ajakirjanik töötas ajutiselt nii ERRis kui ka Yles.

Keskkond

Meresõiduohutuse, keskkonnakaitse ja julgeoleku vallas sisaldas raport ettepanekut asutada Eesti ja Soome valitsuse vaheline merendusnõukogu, et ühtlustada mõlema maa merenduspoliitikat. Seda ideed on hiljem kohandatud ning koostöö on sellest ajast saati keskendunud ELi Läänemere piirkonna strateegia ja Helsingi komisjoni Läänemere tegevuskava rakendamisele. Eesti, Venemaa ja Soome ekspertide osalusel viidi ellu kolmepoolne projekt „Soome lahe aasta 2014“, et täiustada kolme riigi vahelist koostööd, uurida Soome lahe ökosüsteemi olukorda ja teha ettepanekuid selle parandamiseks aastaks 2021. Projekti käigus tehti ühist järelevalvet ja loodi ühine andmebaas.²

Energia

Energiasektoriga seoses tehti raportis ettepanek jätkata veealuse gaasijuhtme Balticconnector ehitamise ettevalmistusi ning hinnata võrguettevõtete Fingrid Oyj ja OÜ Põhivõrk võimalikku ühinemist. Aja jooksul

2 Mika Raateoja ja Outi Setälä, „The Gulf of Finland Assessment“ („Soome lahe hinnang“), Soome Keskkonnainstituudi aruanded, 2016 https://issuu.com/suomenymparistokeskus/docs/syker_a_27_2016_web.

on ettepanekut kohandatud ning kaks äriühingut on teinud ühinemise asemel koostööd, et tagada eri võrguühenduste kaudu energiaruuhinduskindlus. Balticconnectori ehitus lõppes 2019. aasta detsembris ja gaasijuhe on töötanud alates 1. jaanuarist 2020.

Turism

2008. aasta raportis juhiti tähelepanu turismi ühise kavandamise võimalustele, sh turismiinfo kättesaadavusele mõlemas keeles ja ühisele turundusstrateegiale. Seejärel on Tallinna ja Helsingit reklaamitud terves maailmas ühe turismisihtkohana ning suviti on mõlema linna sadamaid läbinud suured kruisilaevad. Eesti-, soome- ja rootsikeelse turismiinfo kättesaadavus on mõlemas riigis suuresti paranenud.

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia

Valitsustele tehti ettepanek kaaluda Eesti ja Soome keeletehnoloogia ühisprogrammi käivitamist. Aja jooksul on ettepanekut kohandatud ning praegu osaleb mitu keeletehnoloogia valdkonna teadlast Eesti ja Soome ülikoolidest ühisprojektides, sh ühised väljaanded, seminarid ja konverentsid. Koostöö toimub ka rahvusvahelistes keeletehnoloogiavõrgustikes. Lisaks on keeletehnoloogial oluline osa tulevase digiarhitektuuri pakkumisel piiriüleste teenuste jaoks. Sellega seoses käib Eesti Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Riigi Infosüsteemi Ameti ja Soome ametiasutuste koostöö algatuste #bürokratt ja AuroraAI raames.

Transport

Transpordivaldkonnas soovitasid 2008. aasta raporti autorid valitsustel uurida Helsingi-Vantaa lennujaama ja Tallinna vahelise regulaarse helikopteriühenduse, samuti Helsingi-Tallinna rongipraamiühenduse võimalikkust. Kuigi ei helikopteri- ega rongipraamiühendusega seoses pole konkreetseid edusamme tehtud, sõlmisid kahe riigi valitsused 2021. aasta aprillis vastastikuse mõistmise memorandum. Selle eesmärk on arendada koostööd transpordivaldkonnas ja vahetada riikide vahel teavet, et edendada suuri transpordiprojekte, nagu näiteks Rail Baltic, mis on osa ELi üleeuroopalisest transpordivõrgust, Tallina-Helsingi tunnelist ja Põhjamere-Läänemere koridorist. Vastastikuse mõistmise memorandum on esimene samm tunneliprojekti üleeuroopalise transpordivõrguga integreerimise suunas, mida on vaja, et taotleda Euroopa Liidult projekti kaasrahastust. Ühenduvus Rail Balticu ja teiste riiklike transporditaristutega on tunneli ehitamise eeltingimus. Vastastikuse mõistmise memorandum kehtib 2030. aastani, kuid ei hõlma kahele riigile mingeid konkreetsete projektidega seotud kohustusi.

Sisejulgeolek

Sisejulgeoleku vallas hõlmasid 2008. aasta raporti soovitusel Eesti ja Soome ühise kiirreageerimise päästeüksuse loomise võimalikkuse hindamist, et leevendada võimalike Soome lahel toimuvate õnnetuste tagajärgi ja reageerida kiiresti muudele kriisidele. Lisaks soovitati Eesti, Soome, Venemaa ja Rootsi ametiasutustel leppida kokku ühiste tegevusplaanide loomises ja põhimõtete koostamises. Praeguse seisuga pole ühist päästeüksust veel loodud, kuid selle valdkonna koostöö on olnud tihe ja dünaamiline. Merepääste vallas toimub peaaegu igapäevane koostöö mõlema ministeeriumi reageerimisüksuste ja allasutuste vahelise tiheda suhtluse ja kohtumiste kujul. Soome ja Eesti piirivalve vahetavad teavet iga päev.

ÜLEILMNE JA PIIRKONDLIK KONTEKST

Eesti ja Soome on mõlemad väikesed omavahel ühendatud riigid, mis asuvad Euroopa kirdeservas. Mõlemad riigid on suurel määral digitaliseeritud, nende majandus on avatud ja sõltub usaldusväärsetest rahvusvahelistest voogudest. Tänu nendele omadustele on riigid üleilmses võrgustikmajanduses ja reeglitepõhises liberaalses rahvusvahelises korras selgelt võitjad, kuid ühtlasi haavatavad proteksionistlike

meetmete ja võimupoliitika suhtes.

Muutuv üleilmne keskkond hõlmab tegureid, mis toovad Soome ja Eesti taoliste turuosaliste, s.o Euroopa ja maailma mastaabis väikeriikide jaoks kaasa nii probleeme kui ka võimalusi. Peamised suundumused, mis mõjutavad Soome ja Eesti vahelise koostöö konteksti, hõlmavad suurriikide üha suuremat konkurentsi ja rahvusvaheliste normide õõnestamist, ebastabiilset piirkondlikku julgeolekukeskkonda ja kliimamuutusi, mille kõigi kohta on esitatud allpool lühiülevaade.

Suurriikide konkurents ja rahvusvaheliste normide õõnestamine

Maailmamajanduse praegune toodang on neli korda suurem kui 1990ndate alguses ja üleilmsed kaubavood on kuus korda suuremad. See kasv on enamasti tingitud areneva majandusega, eriti Aasia riikide kasvavast tähtsusest. Alates 1990ndatest täheldatud Hiina majanduskasv ja tähtsuse suurenemine tehnoloogiavaldkonnas on ennenägematu. Müüdi teiseks pooleks on asjaolu, et 27 ELi liikmesriigi osakaal maailmamajanduse toodangus on aastate jooksul märkimisväärselt kahanenud ja USA suhtelist osakaalu paistab olevat tabanud paigalseis.³

Maailmamajanduse muutused kajastuvad rahvusvahelises poliitikas: Hiina rahvusvaheline tähtsus on suurenenud ning selle vastandumine USA liberaalsele hegemooniale tugevnenud. Lisaks soovivad teised areneva majandusega riigid, nagu näiteks Brasiilia ja India, mängida maailmapoliitikas suuremat rolli. Lääne liberalismi väärtused, mis olid alates 1990ndatest üleilmastumise laine aluseks ja võimaldasid arenevatel riikidel kiiresti oma tähtsust suurendada, võistlevad nüüd ühel ajal majandusliku natsionalismi, populismi, mitteliberaalsete režiimide ja usulise äärmuslusega.⁴

Suurenev üleilmne konkurents on õõnestanud ka aastate jooksul loodud rahvusvahelise kaubandussüsteemi norme. Mitmepoolsete eeskirjade usaldusväärsus on kannatanud suurima majandusega riikide poolse proteksionistlike meetmete kasutamise tõttu, mis on seadnud maailmamajanduse võrdsed tingimused kahtluse alla. Lisaks hägustavad paljud riikide omanduses olevad või kontrollitavad ettevõtted piiri turgude ja rahvusvahelise poliitika vahel, sisenedes üleilmsetele turgudele ja püüdes välismaal kanda kinnitada. Majanduslikku sõltuvust saab kasutada relvana ja survestusvahendina, et saavutada poliitilisi eesmärgi.

Lääne lähenemine vastastikustele sõltuvussuhetele on viimasel kümnendil oluliselt muutunud,⁵ ning Soome ja Eesti ei saa lubada vastastikuse seotuse käsitlemist üksnes turupõhisest vaatepunktist. Soome ja Eesti taoliste tihedalt seotud riikide puhul on oluline mõista elutähtsate voogude ja ühenduste geopolitilist konteksti. Ühest küljest võib ühenduste paljusus muuta riigid vastupidavamaks, kuid teisest küljest võivad mõne ühendusega kaasnedes kriitilised haavatavused ja riskid.⁶

Soome ja Eesti jälg ELis

Üleilmsed muutused ja suundumused nõuavad kõiki ELi riike hõlmavaid reaktsioone. Soome ja Eesti saavad selgelt ja konstruktiivselt aidata liidul otsida kurjadele tulevikuprobleemidele nutikaid lahendusi.

3 McKinsey Global Institute, „Globalization in transition: The future of trade and value chains“ [„Üleminek üleilmastumises: kaubanduse ja väärtusahelate tulevik“], aruanne, 16. jaanuar 2019, <https://www.mckinsey.com/featured-insights/innovation-and-growth/globalization-in-transition-the-future-of-trade-and-value-chains>.

4 Vt nt USA Riiklik Luureõukogu, „Global Trends: A more Contested World“, [„Üleilmsed suundumused: üha vaidlustatum maailm“], märts 2021, https://www.dni.gov/files/ODNI/documents/assessments/GlobalTrends_2040.pdf.

5 Mark Leonard, The Age of Unpeace: How Connectivity Causes Conflict, Penguin Books, 2021.

6 Emma Hakala, Harri Mikkola, Juha Käpylä ja Matti Pesu, „Suomen huoltovarmuus ja Baltian alue: Tiivistyvät yhteydet muuttuvassa turvallisuusympäristössä“ [„Tarnekindlus Soomes ja Läänemere piirkonnas: tihedamad sidemed muutuvass julgeolekukeskkonnas“], Soome Välispoliitika Instituudi aruanne nr 61, september 2019, lk 28, <https://www.fia.fi/julkaisu/suomen-huoltovarmuus-ja-baltian-alue>.

Üks hea näide ühiseks hüvanguks toimuva koostöö kohta teiste sarnase mõtteviisiga riikidega on Euroopa digitaalne suveräänsus. Digiüleminek on Euroopa tulevase konkurentsivõime tagamise peamine võimalus ja ülesanne; dünaamiline digitaalne ühtne turg on Euroopa üleilmselt konkurentsivõimelise platvormimajanduse vältimatu eeltingimus. Eesti ja Soome äriühingutel ning avalikul sektoril on ainulaadne teave selle kohta, kuidas kujundada Euroopa digitaalset tulevikku.

Keskonnahoidlik, digitaalne ja automatiseeritud liiklus, mis moodustab 2030. aastaks prognooside kohaselt 20% üleilmsest SKPst, pakub Soome ja Eesti tööstusharudele võimalust. Uute äriühenduste mobiilsuse, väljatöötamise ja skaleerimise digitaliseerimise kiirendamine loob võimalusi uute töökohtade loomiseks, majanduskasvuks ja ekspordiks nii üleilmsel kui ka ELi tasandil.

Meie digiühiskonnad tuginevad inimõiguste austamisele ja meie riikide digitaalne majandus on tihedalt seotud õigusriigi põhimõttega. Jagatud Euroopa väärtuste toetamine on seega oluline ühist huvi pakkuv valdkond, mis loob ka lisaväärtust ELi välissuhetes.

Väikeriigi mõju võti ELis on proaktiivsus. Et panustada paremate ELi õigusaktide koostamisse, on nii Eesti kui ka Soome jaoks ülioluline koostada ja avaldada juba ettevalmistuste varajases etapis omavahel kooskõlastatud ühiseid sõnumeid. Kuivõrd Eesti majandus hakkab saama ELis netomaksjaks, on üks oluline jagatud mure tagada liidu vastutustundlik majandus- ja eelarvepoliitika ning kestlikud kulupiirangud.

Pinged piirkondlikus julgeolekukeskkonnas

ISuurriikide suurenenud konkurents ja võimupoliitika tagasitulek on mõjutanud ka Läänemere piirkonda. Külma sõja järgse ajastu esimesel kahel kümnendil oli Läänemere piirkond üldjoontes väheste pingetega ala. 2000ndate aastate lõpus hakkas Venemaa hoiak nii Läänemere piirkonnas kui ka mujal muutuma jõulisemaks. Revisionistlikku suundumust tugevdas Venemaa poolne Krimmi okupeerimine ja ebaseaduslik annekteerimine ning sõda Donbassis. Rahvusvaheliste pingete kasvamine väljendus ka rahutuste ja ohtlike vahejuhtumite arvu kasvus Läänemere piirkonnas pärast 2014. aastat. Pingete edasine eskaleerumine 2021. aastal pani Balti- ja Põhjamaad täiendama oma kaitse- ja heidutusmeetmeid.

Sellele negatiivsele suundumusele vaatamata püsib sõjalise konflikti oht Läänemere piirkonnas väike. Võib öelda, et piirkonnas on tekkinud pingeline tasakaalu ja stabiilsuse olukord⁷. See pingeline stabiilsus hõlmab ohukeskkonna märkimisväärset muutust, mis saab tõenäoliselt olema pikaajaline. Tugeva julgeoleku dünaamika on põimunud keerukamate, põhjalikumate ja pidevate hübriidsete või halli ala sunnivahenditega.

Hübriidohud osutavad tavapärase ja ebatavaliste poliitikainstrumentide kombinatsioonile poliitilistes, majanduslikes ja sotsiaalsetes sfäärides, mille eesmärk on sihtmärki nõrgestada ja/või temaga manipuleerida. Hübriidseks mõjutamiseks kasutatakse tihti ära sihtmärgi nõrkusi ja luuakse ebaselgust, mis takistab sihtriigis otsuste tegemist. Mõningad hiljutised riikide või nende eest tegutsejate hübriidtegevused hõlmavad küberrünnakuid, valimistesse sekkumist ja desinformatsioonikampaaniaid. Nii Soome kui ka Eesti võtavad hübriidse sunni ohtu tõsiselt ja on aktiivselt toetanud ühiseid jõupingutusi vastupanuvõime suurendamiseks, et vältida hübriidse mõjutamisega Euroopa ja Atlandi-ülese raamistiku piires..

Kliimamuutused

Kliimamuutused mõjutavad kõike alates kohalikust kuni üleilmse tasandini ning panevad proovile selle,

7 Matti Pesu, „Hard security dynamics in the Baltic Sea region: From turbulence to tense stability“, [„Tugeva julgeoleku dünaamika Läänemere piirkonnas: ebastabiilsusest pingelise stabiilsuseni“], Soome Välispoliitika Instituudi infodokument nr 168, jaanuar 2020, <https://www.fiaa.fi/julkaisu/hard-security-dynamics-in-the-baltic-sea-region>

kuidas me elame, ajame äri ja püüdleme tulevase heaolu poole. Äärmuslikud ilmastikuolud, metsa- ja maastikutulekahjud, põud ja üleujutused on muutunud tavapärasemateks nähtusteks, milleks peavad valmistuma nii lähi- kui ka kaugemad riigid. Kliimamuutused mõjutavad väikest ja madalat Läänemerd kiiremini kui suuremaid meresid. Muutused mõjutavad negatiivselt Läänemere soolasisaldust, elupaiku ja veetaset ning see omakorda võib avaldada negatiivset mõju kodanike heaolule, puhkeväärtusele ja majandusarengule nii Eestis kui ka Soomes.⁸

EL juhib üleminekut keskkonnasäästlikule majandusele. Nii Soome kui ka Eesti on pühendunud Euroopa rohelisele kokkuleppele ja Euroopa kliimamäärusele, mille siduv eesmärk on saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus, samuti eesmärgile vähendada 2030. aastaks heitkoguseid vähemalt 55%. Rohepöörde tähendab olulisi majanduslikke võimalusi keskkonnasäästlike tehnoloogiate ning ringmajandusettevõtete ja -lahenduste jaoks.

Peale selle vallandavad kliimamuutused neljanda energiapöörde. Üleminek fossiilkütustelt taastuvatele energiaallikatele on tõenäoliselt kiirem kui varasemad energiapöörded: optimistliku üleminekutsenaariumi kohaselt moodustab 2050. aastal taastuvate energiaallikate osakaal maailma primaarenergiavarustusest kuni kaks kolmandikku energia kogutarbimisest, samas kui praegu on see näitaja ühe kuuendiku ligil. ⁹ Energiapöördega seotud CO₂ heite vähendamine aeglustab kliimamuutust ja võib mõnel määral vähendada praegust sõltuvust süsivesiniku tootjatest, nagu näiteks Venemaa Läänemere piirkonnas. Digitaliseerimine on nii ringmajanduse kui ka energiapöörde peamine tõukejõud, kuna intelligentsemad süsteemid aitavad optimeerida protsesse ning vähendada tehingukulusid ja jäätmeid.¹⁰

Kokkuvõttes tekitavad kasvav üleilmne konkurents, liberaalsete rahvusvaheliste normide õonestamine ja üha sagedam hübriidsete mõjutusvahendite kasutamine Eesti ja Soome taoliste väikeriikide jaoks probleeme – ja ajendavad koostööd tegema. Lisaks loovad üleilmne energiapöörde ja üleminek ringmajandusele Soome ja Eesti ettevõtetele üleilmseid võimalusi.

KOOSTÖÖ DIGITAALSE JUHTIMISE VALLAS

Digitaalajastu on olnud Eestile ja Soomele kasulik ning võib toetada realistlikku ambitsiooni jääda selle arenguga seoses piirkondlikeks või isegi üleilmseteks teerajajateks. Digiinnovatsioon võib lisaks hõlbustada kahe riigi vahelisi piiriüleseid tehinguid, kõrvaldades allesjäänud takistused inimeste, kaupade, teenuste ja kapitali vabale liikumisele. See nõuab koostööd kahe riigi vahel ja piirkonnas laiemalt, mida mõjutavad tehnoloogilised, majanduslikud ja halduslikud tegurid. Soome ja Eesti on piirkondliku digitaliseerimispoliitika esmatähtsad partnerriigid, kuid siiani on edusammud olnud oodatust tagasihoidlikumad.

Piiriülese digitaliseerimise eestvedajad

ASoome ja Eesti sõlmisid juba 2013. aastal vastastikuse mõistmise memorandumi mitmesuguste riiklike ja erasektori andmebaaside vahelist turvalist ühendust, otsinguid ja andmeedastusi võimaldava tarkvarakeskkonna – X-tee platvormi – väljatöötamise ja tööhoidmise kohta. 2017. aastal moodustasid riigid ühiselt hallatava eraldi organisatsiooni, Põhjamaade Koosvõimelahenduste Instituudi (the Nordic Institute

8 HELCOM, State of the Baltic Sea [Läänemere olukord], 2018, , <https://helcom.fi/baltic-sea-trends/holistic-assessments/state-of-the-baltic-sea-2018/reports-and-materials/>.

9 Rahvusvaheline Taastuenergia Agentuur, „Global Energy Transformation: A Roadmap to 2050“ [„Üleilmne energiapöörde: teekaart aastani 2050“], 9. aprill 2019, https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2019/Apr/IRENA_Global_Energy_Transformation_2019.pdf.

10 Maria Antikainen, Teuvo Uusitalo, Päivi Kivikytö-Reponen, „Digitalisation as an Enabler of Circular Economy“ [„Digitaliseerimine ringmajanduse võimendajana“], Procedia CIRP, nr 73, 2018, lk 45–49, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212827118305432?via%3Dihub>.

for Interoperability Solutions (NIIS)), et hallata X-tee tehnoloogia arendamist¹¹. See koostöö võib olla kahepoolsele koostööle omaste probleemide lahendamise mudeliks ja aidata nõuetekohaselt saavutada piirkondliku koostöö eesmärgid, töötades välja ühiseid lähenemisviise ja tugisüsteeme, et vastata piiriülese suhtluse nõuetele. 2021. aastal liitus NIISiga ka Island, mis suurendas lootust, et Eesti ja Soome nägemus ühisest digitaristust leiab Põhja- ja Baltimaades laiemat toetust.

Vaatamata mõningate positiivsete sammude võtmisele on selle koostöö täielik potentsiaal veel saavutamata. Kahe riigi äri- ja rahvastikuregistrite vaheline andmevahetus algas 2020. aastal ning nüüd saab ravimeid väljastada teises riigis välja antud digiresepti alusel. Aja jooksul peaks võimalikuks saada ka maksuametite vaheline andmevahetus. Sellegipoolest esineb mõningate isikuandmete piiriüleses liikumises õiguslike takistuste tõttu kitsaskohti.

Piiriülesed digitaliseerimisprojektid nõuavad mitmesuguste tehniliste ja muude takistuste tõttu pikaajalisi jõupingutusi ja märkimisväärset rahastust. Lisaks praktilisele nõudlusele ja väljendatud poliitilisele kavatsusele on edu tagamiseks vaja ühist visiooni ja poliitilist pühendumust. Kuna piiriüleste lahenduste eeliseid saab võrgustiku laiendamise abil mitmekordistada, võib Eesti ja Soome digikoostöö kogemusel olla positiivne mõju piirkondlike lahenduste edule.

Soome ja Eesti teevad koostööd ka tehisintellektil põhinevate avalike teenuste valdkonnas. Tulevikus aitab tehisintellekti ja keeletehnoloogia kasutamine pakkuda klientidele ja ettevõtetele lihtsamini kasutatavaid teenuseid. Selle koostöö järgmine samm võib olla tehisintellektil põhinevate avalike teenuste piiriülese koosvõime väljatöötamine ja katsetamine. Mõlemas riigis töötatakse inimesekeskseid või lihtsasti kasutatavaid teenuseid välja vastavate riiklike programmide Bürokratt ja AuroraAI raames, mis teevad juba koostööd.

Põhja- ja Baltimaade digikoostöö

2018. aastal algatas Põhjamaade Ministrite Nõukogu Põhja- ja Baltimaade e-ID projekti (NOBID) eesmärgiga hõlbustada riiklike e-ID lahenduste tunnustamist riiklike e-identimise süsteemide integreerimise teel. See projekt oli ajendatud eesmärgist saada maailma kõige kestlikumaks ja integreeritumaks piirkonnaks, tehes üha tihedamat koostööd seoses digitaliseerimise ja digitaalse siseturuga. Ühise digitaristu väljatöötamist nähakse ühe võimalusena nende probleemide lahendamiseks, millega kodanikud ja ettevõtted selles piirkonnas tehingutega seoses silmitsi seisavad. NOBIDI algatusel on tähtis osa Põhja- ja Baltimaade riiklike e-ID lahenduste koosvõime väljatöötamisel. Ilma usaldusväärse digitaristu ning usaldusväärse e-identimise ja dokumentide edastamiseta ei saa piiriülese andmevahetuse probleemi lahendada.

Piiriülene andmevahetus ja digiteenuste osutamine on aga piirdunud väheste algatustega. NOBIDI riikide lähenemisviisid elektroonilisele identiteedile ja usaldusteenuste haldamisele on erinevad, mis teeb piiriülesed tehingud keeruliseks või võimatuks. Enamik riikide avalikest digiteenustest on mõeldud riigisiseseks kasutuseks ning isikukoodid on ühendatud riiklike andmebaaside ja avalike registritega.

Soome edendas 2021. aasta Põhjamaade Nõukogu eesistumise ajal Balti- ja Põhjamaade vahelist digitaalset teabevahetust. Ta seadis sihiks tagada „digitaliseerimise abil maailma sujuvaim piiriülene liikuvus ja igapäevaelu“ eesmärgiga parandada koosvõimeraamistikku ning Põhja- ja Baltimaade riigiasutuste vahelist teabevahetust, keskendudes kolmele valdkonnale: haridus, tervishoiuteenused ja juriidilised and-

11 Põhjamaade Koosvõimelahenduste Instituut (NIIS), „History of NIIS: From the Joint Development of X-Road to Sharing of Experience and Promoting Innovation“ [„NIISi ajalugu: X-tee ühisarendusest kogemuste jagamise ja innovatsiooni edendamiseni“], 2021, <https://www.niis.org/history>

mebaasid.¹²

Hargmaine talentide keskus

Kitsa spetsialiseeritusega töötajate ligimeelitamine, mis on vajalik majanduse ümberkujundamiseks lähituleviku teenustele ja tehnoloogiale suunatud ühiskonna vajadustest, on nii Eesti kui ka Soome jaoks oluline. Talentide ligimeelitamine on üleilmses kontekstis intensiivistunud: äriühingud, linnad, riigid ja piirkonnad võistlevad üksteisega, et meelitada ligi ja säilitada vajalikku välistööjõudu. Riigid soovivad meelitada ka oma kõrgharidusasutustesse parimaid ja andekamaid välisüliõpilasi, tihti lootuses, et nad jäävad pärast lõpetamist riiki elama. Üha suureneva kvalifitseeritud töötajate nõudluse ja puuduse tõttu ei ole talentide ligimeelitamine enam üksnes üksikute ettevõtete probleem. Riigid ja piirkondlikud osalised investeerivad samuti rahvusvaheliste talentide ligimeelitamisse.

Eesti ja Soome suutlikkus meelitada ligi pädevat tööjõudu on üks piirkonna majandusliku edu nurgakivisid, mis on hädavajalik, et kõrvaldada kasvutakistused ning edendada innovatsiooni ja suurendada rahvusvahelist konkurentsivõimet. Selles valdkonnas paistab aga olevat arenguruumi. Mis puutub atraktiivsusesse kõrgharitud töötajate silmis, siis on OECD talentide uuringu kohaselt Soome ja Eesti teistest Põhjamaadest ja Madalmaadest maha jäänud.¹³

Soome ja Eesti saaksid kasu koostööst, et kujuneda sujuvate hargmaiste elu- ja töötingimustega talentikeskusteks. Täiustatud piiriülelised avalikud digiteenused võivad muuta piirkonna populaarsemaks kvalifitseeritud rahvusvaheliste töötajate ja talentide seas, keda on siinsetes ühiskondades üha rohkem vaja. Moodsad piiriülelised teenused hõlbustaksid piirkondlikku liikuvust, eriti piirkonna hargmaiste ettevõtjate, üliõpilaste ja töötajate jaoks. Esikohale tuleks seada piiriülelised lahendused sotsiaalkindlustuse, tervishoiu- ja maksuküsimuste ning hariduse ja kutsekvalifikatsioonide valdkonnas. Helsingi-Tallinna piirkonna atraktiivsust saab suurendada, kui tagada kõrgelt kvalifitseeritud töötajate palkamisel terve perekonna sujuv ümberasumine, tõhustada laste mitmekeelse hariduse programme ja aidata pereliikmetel tööd leida.

KOOSTÖÖ ELAVA MAJANDUSE NIMEL

Kaubandus ja investeringud on viimastel kümnenditel olnud oluline osa Eesti ja Soome üha suurenevast seotusest. Soome on olnud alates 1990-ndatest Eesti tähtsaim majanduspartner. Samal ajal on vähenenud Soome suhteline tähtsus Eesti majanduse jaoks, mis kajastab viimase kasvavat mahtu ja ulatust. Vaheajal 2000–2020 vähenes Soome osakaal Eestisse suunatud välisinvesteeringutest 30%-lt 21%-le ja Eesti väliskaubanduses 22%-lt 14%-le. Eestist Soome suunatud välismaiste otseinvesteeringute märkimisväärne kasv on veel üks tegur, mis osutab, et suhe muutub võrdsemaks.

Tähtsad iduettevõtluskeskkonnad

Riskikapitaliinvestorid tõukavad tagant kasvu ning loovad tulevasi kiiresti arenevaid ettevõtteid ja uusi töökohti. Soome lahe piirkonnas on head võimalused majutada Euroopa suurimat kiiresti arenevate ettevõtete kontsentratsiooni ja kujuneda üleilmselt konkurentsivõimeliseks finantssüsteemiks.

12 Soome valitsus, Haridus- ja Kultuuriministeerium, „Finland to promote digitalisation during its 2021 Presidency of Nordic Council of Ministers“ [„Soome edendab 2021. aasta Põhjamaade Nõukogu eesistumisperioodil digitaliseerimist“], 21. jaanuar 2021, <https://minedu.fi/en/-/10623/finland-to-promote-digitalisation-during-its-2021-presidency-of-nordic-council-of-ministers>; Soome Rahandusministeerium, „World's smoothest cross-border mobility and daily life through digitalisation“ [„Maailma sujuvaim piiriülene liikuvus ja igapäevaelu digitaliseerimise abil“], <https://vm.fi/en/world-s-smoothest-cross-border-mobility-and-daily-life-through-digitalisation>.

13 Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon, „How do OECD countries compare in their attractiveness for talented migrants?“ [„Atraktiivsus andekate migrantide seas: OECD riikide võrdlus“], nr 19, mai 2019, <https://www.oecd.org/migration/talent-attractiveness/>.

Eestis on keskmiselt kuus korda rohkem idufirmasid kui mujal Euroopas. Eesti idufirmad kaasasid 2021. aastal rekordilise arvu kapitaliinvesteeringuid, mis küündisid üle 950 miljoni euro. Rahvaarvu silmas pidades on Eesti oma üheksa rohkem kui miljardit väärt ettevõttega suurima üksisarvikute arvuga riik Euroopas. Suur osa Eesti iduettevõtluskeskkonnast koosneb kahest Tallinnas asuvast tehnoloogia- ja ärikeskusest – Teaduspark Tehnopolist ja Ülemiste Cityst, mis on koduks sadadele Eesti tehnoloogia- ja IT-ettevõtetele, sh üksisarvikutele. Seetõttu kuulub Tallinn Euroopa 20 suurima ärikeskuse hulka.

2020. aastal kaasasid Soome idufirmad kaks korda rohkem rahastust kui nende Euroopa kolleegid, kokku 951 miljoni euro ulatuses. 2021. aasta esimese poole investeeringutest moodustas suurima osa, 409 miljonit eurot, välismaa riskikapital. Helsingi piirkond on iduettevõtluse kasvulavade pingereas maailma esimese 20 linnapiirkonna seas¹⁴. Praegu on Põhjamaades kõige rohkem idufirmasid mittetulunduslikus iduettevõtluskeskuses Maria O1. Andes tööd rohkem kui 1100 inimesele, on see koduks üle 170 idufirmale ja kiiresti arenevale ettevõttele ning 12 riskikapitalifondile. Maria O1 mitmekesine võrgustik, soodsad innovatsioonitingimused ja keskne asukoht aitavad idufirmadel kasvada.

Välismaised fondiinvestorid moodustavad praegu vähem kui viiendiku Soome riskikapitalifondide kaasatud vahenditest. Soome riskikapitalifondide keskmine suurus oli 2020. aastal pool Euroopa keskmisest (100 miljonit) ja need koosnesid peamiselt väikestest riigisisestest fondiinvesteeringutest väärtusega alla 1 miljoni euro. Avaliku sektori osakaal Soome riskikapitalifondide vahendite hankimises on umbes 30%. Eesti riskikapitalifondid on samuti üpris väikesed ja teevad keskmiselt ühe kuni mõne miljoni euro suuruseid investeeringuid. Need on tähtsad idufirma algetapis, kuid hiljem peavad idufirmad tuginema rahvusvahelistele investoritele. Eesti fondide keskmine suurus on umbes 50 miljonit eurot.

Väliskapitali üha suurem populaarsus tuleneb omamaiste fondide suurusest. Jällegi on vaja täiustatud riskikapitaliturge, et tagada suurem skaleeritavus ja kasvu toetavad rahalised vahendid ning muuta Soome ja Eesti fondid Euroopa tasandil tähtsateks turuosalisteks. Suuremad omamaised riskikapitaliturul tähendaksid nii Läänemere piirkonna kui ka mujalt pärit tulevastele idufirmade rahastajatele suuremat kasumit. See on tee uue majanduskasvu, töökohtade ja heaoluni, mida kiirendavad õigusalsed arengud ning pädeva kapitali ja oskustööjõu suurenemine. Võrreldes teiste sama majandusharu ja suurusjärgu äriühingutega on idufirmade tulu üheksa korda ja nende tööjõu kasv viis korda suurem.

Targem ühenduvus ja kaksiklinna sünergia

Läänemeri on nii Soome kui ka Eesti jaoks elulise tähtsusega ning riikidevahelised sidemed ja vood on tihedad. Iga päev ületavad lahte märkimisväärsed reisijate-, kauba-, teenuste-, rahastus- ja teabevood. Merealused kaablid, elektrivõrgud, olulisimad mereteed ja sideühendused on toonud need kaks riiki üksteisele lähemale kui kunagi varem. Helsingi ja Tallinna vaheline parvlaevaliiklus on üks maailma tihedamaid: iga nädal seilab kahe pealinna vahel 90 reisiparvlaeva. Umbes 90% Soome suunatud impordist – ja 80% Soome ekspordist – toimub Läänemere kaudu.

Kasvavad vood nõuavad investeeringuid kestlikku taristusse, mis suurendaks terve piirkonna üleilmset konkurentsivõimet. Soome ja Eesti sarnane majanduslik, sotsiaalne ja kultuuriline taust – aga ka riikide suhteliselt väike majandus – loob head tingimused tuginemaks kahe suurlinnapiirkonna, Helsingi ja Tallinna sünergiale, olgugi et linnad asuvad üksteisest suhteliselt kaugel (82 km). Vahemaa ületamiseks on vaja intelligentseid logistikasüsteeme, tugevat taristut ja reaalsajas andmevahetust, et luua mõlemale riigile

14 Startup Genome, 2021. aasta üleilmne iduettevõtluse kasvulavade aruanne „The Global Startup Ecosystem Report 2021“, <https://startupgenome.com/report/gser2021>

kasulik sujuv kaksiklinna dünaamika¹⁵. Näited teistest Euroopa piirkondadest on julgustavad: kaksiklinna sünergia rakendamine võib tuua käegakatsutavaid eeliseid ning suurendada konkurentsivõimet, investeringuid, tööhõivet ja majanduskasvu.

Transpordisüsteemide tihedama koostöö ja teabevahetuse vajalikkust tunnistasid Soome ja Eesti 2021. aastal transporti käsitleva vastastikuse mõistmise memorandumid.¹⁶ Mõned selle valdkonna peamised kaalutlused on seotud Rail Balticu raudtee ehitamisega ELi üleeuroopalise transpordivõrgu osana ja Soome võimaliku osalusega selles projektis.

Helsingi ja Tallinna vaheline ühendus on ka osa üleeuroopalise transpordivõrgu Põhjamere–Läänemere koridorist. Tallinna ja Helsingi raudteeühenduse saab luua kas rongipraami või tunneli abil. Helsingi ja Tallinna vahelise tunneli idee pälvis laiema avalikkuse tähelepanu ning selle üle on juba mitu aastat tuliselt arutletud. Projekti on mainitud transporti käsitleva vastastikuse mõistmise memorandumis, seega on tunneli ehitamine endiselt võimalik ja sel teemal on ette nähtud koostöö. Lõplik otsus sõltub paljudest aspektidest ning vaja on lisauuringuid tunneli majandus- ja keskkonnamõju kohta. Tunneli projekti on võimalik ühendada üleeuroopalise transpordivõrguga ja selle jaoks saab taotleda ELi rahastust, eeldusel et see on ühendatud Rail Balticu ja teiste riiklike transporditaristutega. Projekt hõlmab tundlikke julgeoleku, keskkonna ja võimalike erasektori partneritega seotud küsimusi. Vastastikuse mõistmise memorandumiga andsid valitsused signaali, et tunnel on suure julgeolekuriskiga taristu ning seetõttu saab selle ellu viia ja seda käitada ainult riigi täieliku kontrolli all.

Järgmise kümne aasta jooksul toimuvad üleilmsetes tarneahelates muutused, millel on mõju ka piirkondlikele kaubateedele ja transpordikoridoridele. Läänemere meretransport ning Eesti ja Soome sadamate kauplemissuhted põhja-lõuna suunal võivad pärast Rail Balticu projekti lõpuleviimist suurenedada. Eesti sadamaid läbiv Soome transiitkaubandus hakkab eeldatavasti kasvama. Uue raudteeühenduse mõju võib kanduda edasi ka Eesti ja Soome uude tööstustegevusse.

Nagu eespool kirjeldatud, on andmete digitaalne jagamine Soome ja Eesti vahelise ühenduse oluline osa. Lisaks võib vastastikune seotus tugevdada ka julgeolekut strateegilistes sektorites, nt energiasektoris. Üks silmapaistev näide selle kohta on Soome ja Eesti vaheline kahesuunaline gaasijuhe Balticconnector, mis käivitati 2020. aastal ning mis suurendab Balti riikide, Soome ja terve ELi energiavarustust ja -varustuskindlust.

Et jõuda energiavarustuskindluseni, vähendada elektrituru ebakindlust ja saavutada nõudlik süsiniku-neutraalsele majandusele ülemineku eesmärk, hindab Eesti valitsus uue vähese heitega elektrienergia tootmise suutlikkuse arendamist, sh tuumaenergia tootmise võimalikkust. Soomes on pikk tuumaenergia tootmise traditsioon. Soome tuumaenergia tootmise ja tuumaohutuse tagamise kogemuse edasiandmine võib olla üks kahe riigi energiavarustuskindlusega seotud laiema koostöö valdkondi. See hõlmab koostööd Soome ülikoolidega tuumaenergiaalase hariduse ja teadustöö vallas. Kui Eesti otsustab tuumaenergia tootmise kasuks, peab ta energiasektoris arendama ja säilitama ulatuslikku uut oskusteavet. Tuumaenergia kasutuselevõtt nõuab kvalifitseeritud tööjõudu uutest pädevusvaldkondades, et töötada välja ja käitada tuumaenergiaprojekte, samuti on vaja riigiasutuste eksperte, et reguleerida tuumaenergiatööstust ja teha selle üle järelevalvet ning täita tuumaprojektidest tulenevaid riigi rahvusvahelisi kohustusi.

15 Käimas on märkimisväärne koostöö ja ühisprojektid. Et saada ülevaade neist mõningate kohta vahemikus 2014–2020, vt FinEst Smart Mobility [Soome-Eesti arukas liikuvus], https://www.hel.fi/static/kanslia/elo/projektijulkaisu_finet-smart-mobility.pdf.

16 Soome valitsuse pressiteade „Finland and Estonia signed a Memorandum of Understanding on cooperation in the transport sector“ [„Soome ja Eesti allkirjastasid transpordisektori koostööd käsitleva vastastikuse mõistmise memorandumid“], 26. aprill 2021, <https://valtioneuvosto.fi/en/-/finland-and-estonia-signed-a-memorandum-of-understanding-on-cooperation-in-the-transport-sector>.

Üks eelseisvate aastate suur energiavarustuskindlusega seotud projekt on otsus ühendada Balti elektrivõrk lahti Venemaa võrgust ning liita see üksnes Euroopa võrguga. Põhja- ja Baltimaadel on juba ühine elektriturg – Nord Pool. See koosneb osaliselt ELi rahastatud merekaablitest, mis ühendavad Eestit Põhja- ja Baltimaadega: EstLink 1 ja EstLink 2 Soomega ning Nordbalt Rootsi. Kui ühendused Mandri-Euroopaga on loodud ja töötavad, on Balti riigid ELi energiaturuga paremini lõimitud ning nende tarnekindlus palju suurem.

Suurem vastupanuvõime

Vastupanuvõimet võib määratleda kui ühiskonna võimet tulla toime ootamatute häirete, kriiside ja ebakindlusega, nendega kohaneda ning nendest taastuda ja õppida. Seesuguste šokkide põhjus võib olla näiteks looduskatastroof või õnnetus, aga ka riigi või valitsusväliste osaliste vaenulik tegevus, ning need võivad olla suunatud üksikisikute, ühiskonnagruppide, ettevõtete, ametiasutuste või ka riigi elutähtsate teenuste ja taristu vastu. Siinkohal on fookus Eesti ja Soome koostööl laiahaardelise julgeoleku mittesõjaliste aspektide vallas, mis on oluline panus avatud, elava ja ühtlasi stabiilse majanduse arendamisse.

Vastavates riiklikes dokumentides tuvastatud peamised mittesõjalised julgeolekuohud on väga sarnased ja hõlmavad järgmist: 1) hädaolukorrad ja esmatarbekaupade ning -teenuste tarnehäired; 2) hübriidne mõjutustegevus, küberrünnakud ja desinformatsioon; ning 3) organiseeritud kuritegevus ja terrorism¹⁷. Enamikus nendest valdkondadest on Soome ja Eesti koostöö juba jõuline ja/või areneb pidevalt.

Kuna Soome laht on mõlema riigi ühendatuse jaoks oluline, on meresõiduturvalisus esmatähtis eelkõige Soome, aga ka Eesti jaoks. Sellepärast ei ole üllatav, et kahel riigil on pikk hädaolukordadeks valmistumise ja merepäästealase koostöö ajalugu. 2014. aastal allkirjastati uus kahepoolne kodanikukaitse kokkulepe. Lisaks väljakujunenud ja regulaarsetele merepääste- ja reostustõrjeõppustele – sh koos teiste rannikuriikidega, nagu Rootsi ja Venemaa – hõlmab kahepoolne koostöö ka koolitusi ning teabe ja ekspertide vahetamist.

Peale selle asub Läänemeres mitu otsustava strateegilise tähtsusega taristut, nt gaasiühendused ja kriitilised sidekaablid, mille turvalisus on mõlema riigi jaoks hädavajalik. Soome ja Eesti sadamad ja tarneahelad on haavatavad õnnetustest või vaenulikust tegevusest tingitud häiretele, sh madala lävega küberrünnakutele. Riskitsenaariumid merel hõlmavad energiavarustus- või sidehäireid, tsiviil- ja sõjaväelise merendus-tegevuse segamist ning õnnetusi.

Mis puutub energiavarustuskindluse, siis on Soome ja Eesti koos teiste Balti- ja Põhjamaadega üritanud tugevdada oma tarnekindlust, suurendades ühenduste arvu omavahel ja Euroopaga. Energiaühenduste loomist soodustatakse aktiivselt ja seda toetab rahaliselt EL. Põhja- ja Baltimaad sõltuvad üksteisest suhteliselt palju ka teistes valdkondades, mistõttu mõjutab ühes riigis toimuv küberintsident tõenäoliselt ka teisi riike. Elutähtsate teenuste ja kriitilise taristu, nt tööstuse, vee- ja energiavarustuse, pangandussüsteemi, tervishoiu ja transpordi kaitse on mõlema riigi jaoks pidevalt prioriteet.

Et olla valmis küberintsidentidest tingitud tarnehäireteks, on Soome Riiklik Küberturvalisuse Keskus ja Eesti Riigi Infosüsteemide Amet (CERT-EE) arendanud oma koordineeritust ja valmisolekut ning korraldanud ühiseid elutähtsate taristutega seotud intsidentide õppusi.¹⁸ Lisaks teevad riiklikud põhivõrguettevõtjad tihedat koostööd, sealhulgas eri tüüpi intsidentidele reageerimisel.

17 Soome valitsus (2021), valitsuse kaitsearuanne, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163407>; Eesti Kaitseministeerium (2017), Eesti julgeolekupoliitika alused, https://kaitseministeerium.ee/sites/default/files/sisulehed/eesmargid_tegevused/395xiii_rk_o_lisa.pdf

18 Traficom, Soome Riiklik Küberturvalisuse Keskus, „Estonian and Finnish information security authorities joined forces in FINEST19 exercise“ [„Eesti ja Soome infoturbeametid ühendasid jõud FINEST19 õppuseks“], 26. märts 2019, <https://www.kyberturvallisuuskeskus.fi/en/news/estonian-and-finnish-information-security-authorities-joined-forces-fine19-exercise>

Põhja- ja Baltimaade koostöö ning koordineeritus küber- ja hübriidohtude vastu on tugevnenud ka riigiasutustest kaugemal. Eestis Tallinnas asub NATO Küberkaitsekoostöö Keskus (CCDCOE), kuhu annab oma panuse ka Soome. CCDCOE-l on sponsoreid ja partnereid ka tööstussektorist – sh Soomest. Soome on omalt poolt koduks Euroopa Hübriidohutõrje Oivakeskusele, mille töös osaleb ka Eesti. Nende keskuste korraldatavad õppused ja koolitused hõlmavad suurt ühist olukorrateadlikkust ja suutlikkust tegutseda koos hübriid- või küberintsidentide vastu. Märkimisväärsetele edusammudele vaatamata on vaja teha veel tööd, et selgitada välja selged piirkondlikud prioriteedid hübriidohtudega võitlemisel.

Mis puutub sellistesse probleemidesse nagu organiseeritud kuritegevus, rahapesu ja maksupettus, siis on Soome ja Eesti vaheline uurimisalane koostöö ja ühised uurimised juba tavalised ning laialdaselt kasutusel. Soome lahe mõlema poole ametiasutused teevad regulaarselt oma vastaspooltega koostööd, näiteks riiklikud maksuametid jagavad Soome ja Eesti vahel reaalselt andmeid.

Koostöö keskkonnasäästliku tuleviku nimel

Suur osa mereliiklusest peaks olema 2050. aastaks süsinikuneutraalne ja selleks on vaja võtta meetmeid praegu. Uuendusliku tehnoloogia kasutuselevõtu abil tuleb leida uusi laevaehitus- ja meretranspordilahendusi. Heitkoguste vähendamiseks on vähemalt kolm viisi: kütuselahendused, laevade projekteerimine ning liikluse kavandamine ja kiirus. Päikese- ja tuuleenergia, vesinikkütus ja akude arendamine kuuluvad kõik merenduse arengu tulevikusuundade hulka. Intelligentid liikluslahendused ja andmete jagamine võivad leevendada ka lähel toimuva ja sadamaid läbiva tiheda liikluse negatiivset välismõju. Üks võimalus heitkoguseid vähendada on parvlaevaliikluse mitmekesistamine, võttes kasutusele aeglased ja keskkonnasäästlikud kaubalaevad ning kiired ja kergemad reisiparvlaevad. Lisaks võib üks hädasti vajalik lahendus olla vesiniku jõul töötavate parvlaevade väljatootamine.

Üldiselt on vaja veelgi kaaluda ühiste majandusstiimulite rakendamist, et toetada Soome ja Eesti vahelise keskkonnasäästliku meretranspordi arengut. Valitsuste toetused peaksid soodustama rohepöõret ka merel. Laevastikega seotud üleilmsed üleminekud võivad pakkuda Soome ja Eesti meretehnoloogiaettevõtetele ning laevandussektorile uusi majanduslikke ja koostöövõimalusi. Samal ajal võivad uued tehnoloogiad tekitada uusi haavatavusi, millega tuleb samuti koostöö käigus tegeleda. Kuigi automatiseeritud või isejuhtivad laevad võivad luua uusi tehnoloogilise arengu, automatiseerimise või digitaliseerimise valdkondi, kaasnevad nendega ka haavatavused, mis suurendavad nõudlust uute küberjulgeoleku ja laevade arvutisüsteemide kaitsmise lahenduste järele; lisaks suureneb nõudlus vastavate süsteemide sertifitseerimis- ja auditeerimisteenuste järele. See võib olla kahe riigi tehnoloogilise innovatsiooni alase koostöö uus paljulubav valdkond.

Keskkonnasäästliku majanduskasvu ja kestliku arengu edendamine on digimajanduses üha olulisem. Tarkvara käitamine suurendab alati CO₂ jalajälge, kuid selle vähendamiseks saab palju ära teha. Kõrgtasemel energiatõhus tehnoloogia ja taastuvenergia võivad aidata negatiivset mõju vähendada. Uued tehnoloogiad võivad aidata leida lahendusi ka kliima- ja keskkonnaprobleemidele.

Eesti ja Soome koostöö vaatepunktist on vaja võtta strateegiline seisukoht ja tuvastada need peamised võimalused, kuidas X-tee saab panustada kliimaeesmärkide saavutamisse, mis on tehniliselt võimalikud ja vajalikud, et teha strateegiliselt tarku tulevikuotsuseid ja -investeeringuid. Lühiajaline eesmärk on keskenduda X-tee tarkvara otsesele ja tuntavale keskkonnamõjule. Pikaajaline eesmärk võiks olla X-tee arendamine maailma kõige kestlikumaks andmevahetuslahenduseks.

Samuti on olemas potentsiaal koostöö tugevdamiseks keskkonnauuringute alal. Soome, Eesti ja Venemaa on teinud koostööd Läänemere uuringute, hindamise ja keskkonna kaitse valdkonnas. Koostöö on

jätkunud, vaatamata poliitilistele erimeelsustele Venemaaga muudes küsimustes. Praegu koostavad riigid uut Läänemere deklaratsiooni aastateks 2022–2026 ja teevad ettepaneku kuulutada 2024. aasta uueks Soome lahe aastaks. Soomel ja Eestil on veel ruumi tugevdada ja laiendada kahepoolset koostööd teadustegevuse vallas, et koondada suurema tõhususe tagamiseks ressursse.

KOOSTÖÖ LAIENDATUD KULTUURIDE NIMEL

Eesti ning soome keel ja kultuur on olnud ajalooliselt tihedalt seotud. Kultuurialane koostöö on olnud oluline vastastikuse usalduse loomise valdkond, mis on toonud alates 19. sajandil alanud rahvuslikust ärkamisajast mõlemale rahvale kasu. 1937. aastal allkirjastati kahepoolne kultuurikonventsioon¹⁹ ja 80 aastat hiljem loodi Soome–Eesti Kultuurifond. Kultuuridelegatsioone vahetati ka nõukogude okupatsiooni ajal ja paljudes Soome koolides õpetati eesti keelt. Pärast Eesti taasiseseisvumist on kultuurikoostöö tihedam kui kunagi varem, üha hargmaisem ja suurema üleilmse suunitlusega.

Uued keeleõppevõimalused

Nii eesti kui ka soome keel on soome-ugri keeled, mis kuuluvad Uurali keelkonda. Koos ungari ja malta keelega on need ainsad ELi ametlikud keeled, mis ei ole indoeuroopa päritolu. Eesti ja soome keel on väga sarnased, kuid piisavalt erinevad, et eestlased ja soomlased peavad nendest korralikult arusaamiseks üksteise keelt õppima. Endine Soome president Mauno Koivisto võrdles kahe keele sarnasust järgmiselt: „Me saame aru kolmandikust, kolmandikust saame aru valesti ja kolmandikust ei saa me üldse aru.”²⁰

Keeleline lähedus on olnud kultuuri- ja haridusalase koostöö, aga ka sõpruse, majandussidemete ja igapäevase liikuvuse oluline alus. Teise rahva keelt mõistes saab mõista ka nende mõtteviisi, sotsiaalseid norme ja kultuurilist käitumist ning ideid ja mõtteid, mis võivad muidu tõlkes kaduma minna. Üha üleilmastavas maailmas, kus inglise keelest on saanud lingua franca, seisavad väikesed keeled silmitsi paljude probleemidega. Nõukogude okupatsiooni ajal oskasid paljud eestlased soome keelt ja olid agarad seda õppima, vaadates Soome televisiooni ja kuulates Soome raadiot, mis olid aknaks läände. Soomes piirdus eesti keele oskus pühendunud estofiilide rühmaga. Praeguseks on olukord mõlemal poolel muutunud. Eestlaste põlvkond, kes on kasvanud üles pärast taasiseseisvumist, ei oska soome keelt nii hästi kui nende vanemad või vanavanemad ning Soome noorema põlvkonna seas on eesti keele oskus haruldane.

Noored eestlased ja soomlased suhtlevad omavahel peamiselt inglise keeles. Võõrkeelte (v.a inglise keel) õppimise ja oskuse vähenemine on laiem probleem, mis läheb Eesti ja Soome suhetest kaugemale. Samas tuleb tunnistada, et noorema põlvkonna hea inglise keele oskus avab palju uusi võimalusi koostööks. Üksteise keele mitteoskamine on tihedatele suhetele nüüdseks väiksem takistus kui minevikus.

Lisaks pakub keeletehnoloogia uusi kiiresti arenevaid võimalusi. Tänapäeval, mil digivahendid on muutunud pea igas eluvaldkonnas normiks, on keeleõpperakendused, nagu Duolingo, ja masintõlkevahendid, nagu Google Translate, osa paljude inimeste igapäevaelust. Nende vahendite kasutamine on aga väikeste keelte puhul piiratud. Duolingo pakub nüüd soome keele kursust, kuid selle raporti koostamise seisuga puudub neil eesti keele kursus, sest selle emakeelena kõnelejate arv on liiga väike, samas kui Google Translate'i ja teiste masintõlkevahendite täpsus on eesti ja soome keele taoliste vähemlevinud keelte puhul tavaliselt vaid pisut suurem kui 50%. Rahvusvahelise masintõlkekonverentsi WMT tulemuste kohaselt

19 Fenno-Ugria, „History 1927–1940. Fenno-Ugria Before World War II” [„Ajalugu 1927–1940. Fenno-Ugria enne teist maailmasõda”], <https://fennougria.ee/en/organisation/history/history-1927-1940/>

20 Annekatriin Kaivapalu, „Kuidas eestlased ja soomlased teineteise keelest aru saavad?”, Tuglase Selts, 8. november 2019, <https://www.tuglas.fi/kuidas-eestlased-ja-soomlased-teineteise-keelest-arua-saava>.

pakuvad parimat eesti ja inglise keele masintõlget Baltikumis ja Skandinaavias tegutseva keeletehnoloogiaettevõtte Tilde lahendus ning Jaapani tõlkemootorid.²¹ Eesti ja soome keel on koos türgi keelega masintõlke jaoks kolm kõige keerulisemat väljundkeelt. Sellel on mitu põhjust, sealhulgas rikkalik morfoloogia, vaba sõnajärg ja tõlkenäidete vähesus võrreldes teiste keeltega.²²

Keerukatele nüanssidele vaatamata on kõnetuvastus üks võimalus lihtsustada soomlaste ja eestlaste vahelist keelelist suhtlust inglise keelt vahenduskeelena kasutamata. Tilde on juba töötanud välja läti keele jaoks automaatse kõnetuvastus- ja kõnesünteesisüsteemi, mis on veebis vabalt kättesaadavad. Morfoloogiliselt rikastele keelele ja uutele andmete parema hankimise meetoditele keskendumine võib aidata luua ka eesti ja soome keele jaoks kasuliku kõnetuvastusvahendi. Sellegipoolest on oluline märkida, et ükski tõlkevahend ei asenda kunagi samas keeles peetavat vestlust. Digitaalsete tõlkevahendite väljatöötamine võib inimeste keeleõpet täiendada, kuid ei asenda seda.

Sellepärast on oluline tagada, et nii Eestis kui ka Soomes oleks tulevikus inimesi, kes räägivad vabalt teise riigi keelt. Neid ei pea olema palju, kuid need inimesed annavad asendamatu panuse sügava vastastikuse mõistmise ja tiheda koostöö säilitamisse.

Tänapäeval seisavad Soome lahe mõlema poole ülikoolid silmitsi raskustega eesti ja soome keele õpetamise jätkamisel. See viib olukorrani, kus kummalgi riigil pole eri valdkondades piisavalt kõrgtasemel professionaale, kes mõistaksid nii eesti kui ka soome keelt ja kultuuri. Kui 1970ndatel ja 1980ndatel oli igas Soome ülikoolis vähemalt üks eesti keele õppejõud, siis praegu on (riigi 13 ülikoolist) üks õppejõud ainult Helsingi, Turu, Oulu, Jyväskylä ja Tampere Ülikoolis. Isegi Helsingi Ülikoolis, mis vastutab eesti keele ja kultuuri õppekavade eest terves Soomes, on otsustatud alalise eesti keele lektori ametikohast loobuda ja pakkuda selle asemel kursuseid tunnitasu alusel. Eestis õpetatakse soome keelt Tartu Ülikooli soome-ugri keelte õppekava osana. Tallinna Ülikoolis 2018. aastal toimunud struktuurireformid ja finantsreformide puudumine sundis ülikooli vähendama soome keelt ja kultuuri õpetavate õppejõudude arvu ligi poole võrra.²³

Kultuurikoostöö maailmas

Lydia Koidula luules kujutatud Soome sild sai rahvusliku ärkamise ajal eestlaste ja soomlaste vaheliste sidemete sümboliks. Tänapäeval toetavad kahe riigi vahelist kultuurikoostööd paljud organisatsioonid ja algatused. Tuglase Selts – Eesti ja Soome sõprusorganisatsioon, millel on esindusi kõikjal Soomes ja mis korraldab üritusi, et tutvustada eesti kultuuri ja keelekursuseid – on tegutsenud rohkem kui 40 aastat. Selts avaldab soomekeelset ajakirja ELO, mis edendab Soomes eesti kultuuri. Soome Instituut Eestis avati 1994. aastal ja Eesti Instituut Soomes aasta hiljem. 2010. aastal avati Helsingis Viro-keskus ehk uue põlvkonna Eesti Maja, mis koondab funktsioone, nagu näiteks Eesti esindamine (Eesti Instituut), ekspordi edendamine ja investeringute ligimeelitamine (Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus), estofiilia edendamine ning Eesti immigrantide kohanemise toetamine (Tuglase Selts ja Soome Eesti-seltside Liit).²⁴

2017. aasta jaanuaris asutati ühe 2008. aasta raporti ettepaneku põhjal Soome-Eesti Kultuurifond. Fondi eesmärk on suurendada vastastikust keeleoskust, töötada välja ühiseid kultuuriprojekte ja edendada kultuuriekspordi kolmandatesse riikidesse. Oma esimese sümboolse 15 000-eurose stipendiumi andis fond

21 ERR Novaator, „Selgusid parimad eesti-inglise-eesti tõlkemootorid“, <https://novaator.err.ee/874855/selgusid-parimad-eesti-inglise-eesti-tolkemootorid>.

22 Sealsamas.

23 Annekatriin Kaivapalu, „Vastuvõtt soome keele ja kultuuri erialale peab jätkuma“, Postimees, ARVAMUS, 5. märts 2018, <https://arvamus.postimees.ee/4429489/z-kaivapalu-vastuvott-soome-keele-ja-kultuuri-erialale-peab-jatkuma>.

24 Eesti suursaatkond Helsingis, „Eesti ja Soome kultuurisuhted“, <https://helsinki.mfa.ee/eesti-ja-soome-suhted/kultuurisuhted/>.

välja 1. detsembril 2017 Helsingis toimunud Eesti ja Soome vaimse koostöö konventsiooni 80. aastapäeva pidustustel.

Kirjanduse vahetus on alati olnud kahe riigi vaheliste kultuurisidemete loomisel olulise tähtsusega. Soome raamatumessid Helsingis, Turus ja Tampere ning Eesti üritused, nagu Prima Vista, HeadRead, Koidula tänava festival ja Arvamusfestival, on olulised platvormid eesti kirjanduse tutvustamiseks Soomes ja vastupidi. Esimesed tõlked pärinevad 19. sajandi keskpaigast ja tõlkimisega jätkati isegi 1980ndatel Eesti venestamise perioodil.

Tõlkevalik hakkas 2000. aastatel laienema ja tõlgete arv on viimasel kümnendil kasvanud. Vahemikus 2000–2021 avaldati üksnes ilukirjanduse vallas 174 tõlget eesti keelest soome keelde ja 347 tõlget soome keelest eesti keelde.²⁵ Samal perioodil tehti soome keelest eesti keelde kokku 558 tõlget. Võrdluseks, soome keelest rootsi keelde tehti kokku 368 tõlget ja soome keelest vene keelde 320 tõlget.²⁶ Keskmiselt on aastas ilmunud kaheksa eesti-soome (ilukirjandus)tõlget, kuid see arv on olnud kohati suurem. Näiteks suurendas 2011. aasta Helsingi raamatumess, mille teemamaa oli Eesti, samal aastal ilmunud tõlgete arvu 20-ni. 2021. aasta augustis avaldati kahe silmapaistva autori, soome kirjaniku Paavo Haavikko ja eesti kirjaniku Jaan Kaplinski teoste tõlked.

Tõlgete, sh keerukamate teoste, nagu luule, suur arv soodustab kultuuriõpet ja paremat arusaama üksteise kultuurist. Nii suur tõlgete arv on väikeste keelte puhul haruldane ja võimalik tänu üksteise keele heale tundmisele professionaalsel tasandil. Ent kuna huvi nii eesti kui ka soome keele ja kultuuri õppimise vastu on vähenenud, on kutseliste tõlkijate puudus muutunud probleemiks.

Teine hea näide Eesti ja Soome koostööst on filmitööstuse valdkond. Mõlema riigi filmitootjad koostavad filme igal aastal ja viimasel kümnendil on see koostöö suurenenud. Vahemikus 2017–2021 oli Film Estonia Soomega 18 koostööprojekti, sh kaheksa mängufilmi ja viis teleseriaali. Ühendkuningriigiga oli neli, USAga kolm ja Rootsiga kaks koostööprojekti.²⁷ Vahemikus 2015–2021 toodeti viis Soome filmi koostöös Eesti filmitööstusega ja raporti koostamise ajal on töös kaks projekti. Mõni Soome ja Eesti koostöös valminud film on võitnud maailmakuulsaid filmiauhindu. Soome, Eesti, Venemaa ja Saksamaa koostöös toodetud film „Kupsee nr 6” võitis 2021. aastal Cannes’i filmifestivali Grand Prix’. Soome film „Igitie”, mis valmis koostöös Eestiga, nimetati aasta parimaks Soome filmiks ja see võitis 2018. aasta Santa Barbara rahvusvahelisel filmifestivalil auhinna Valhalla Award. 2021. aastal tehti esimesed sammud Tallinna Filmilinnaku asutamise suunas, millel on märkimisväärne potentsiaal suurendada nii omamaist kui ka rahvusvahelist filmitoodangut, sh Eesti ja Soome koostööd.

Filmitööstus on suurepärane näide Eesti ja Soome kultuurikoostöö kasvava rahvusvahelise mõõtme kohta. Kuigi kultuurisidemed on alati olnud kahepoolsete suhete ülioluline osa, on tänapäeval paljude ühisalgatuste lisaeesmärk suurendada kahe kultuuri ja riigi rahvusvahelist tustust. Kaks mõõdet – kahepoolne ja rahvusvaheline – täiendavad üksteist ning loovad elava sfääri ühistegevuseks. Kultuur on ka oluline väliskülaliste ligimeelitamise aspekt, kuna kultuurreisid moodustavad kuni 40% maailma turismist. Tihedam koostöö Visit Estonia ja Visit Finlandi vahel võib olla üks viis, kuidas koos oma kultuuriatraksioone maailmale tõhusamalt tutvustada. Mõlemad riigid võivad saada ka kasu üha tihedamast ühisest äritegevusest kunsti ja kultuuri valdkonnas. Teine ühiste kultuuriprojektide tulevikueesmärk peaks olema noorema põlvkonna aktiivsem kaasamine. Sellega seoses on suurepärane näide digiajastu popkultuuri ideede ühise

25 Eesti Kirjanduse Keskus, „Translations by year 2001–2021“ [„Tõlked 2001–2021 aastate lõikes“], <http://estlit.ee/elis/?cmd=translations>.

26 Soome Kirjanduse Selts (SKS), „Finnish literature in translation“ [„Soome kirjanduse tõlked“], <http://dbgw.finlit.fi/kaannokset/index.php?lang=ENG>

27 Andmed pärinevad Film Estonialt

väljatöötamise kohta Aalto Ülikooli ja Eesti Kunstiakadeemia koostöö.

Maailma parim haridus

Viimaste kümnendite kiire üleilmastumise ajal on haridus olnud üks laieneva rahvusvahelise koostöö valdkondi. Nii Eesti kui ka Soome on saavutanud PISA testides silmapaistvaid tulemusi, sealjuures on mõlema riigi õpilaste tulemused olnud alates PISA testide algusest 2000. aastal igas hinnatud aines OECD keskmisest palju paremad.²⁸ See on tekitanud paljudes riikides huvi õppida Soome ja Eesti haridussüsteemilt. Kuigi kumbki riik pole leidnud eduka haridussüsteemi salajast valemit, tehakse juba tihedat koostööd, et arendada hariduse rahvusvahelist turustamist. Head PISA testide tulemused annavad mõlemale riigile võimaluse suurendada oma üleilmset nähtavust. Näiteks korraldasid riigid 2020. aasta detsembris EXPO maailmanäituse ajal ühisürituse ja koostöö jätkus EXPO Dubai teadmiste ja õppimise nädala raames.

Viimasel kolmel aastal on Soome ja Eesti koostöö Eesti Haridus- ja Noorteameti (Harno) ja Soome Riikliku Haridusameti vahel suurenenud. Selles valdkonnas tunnustatud tulevased võimalused ühistegevuseks on muu hulgas üleminek massihariduselt isikustatud haridusele ja õppele, digitaalsete õppesüsteemide loomine tehisintellekti abil, hübriidmudeli väljatöötamine, mis ühendab auditoorse ja kaugõppe, tuginedes COVID-19 pandeemia kogemusele, ning era- ja avaliku sektori osaliste ja valitsusväliste organisatsioonide jaoks ühise haridusplatvormi loomine. Need võimalused pakuvad Soome ja Eesti haridusmudeli jaoks olulisi väljavaateid.

Soome ja Eesti ülikoolid teevad kõrghariduse ja teadustegevuse vallas koostööd mitmel viisil, sh ühiste teadusprojektide ja üliõpilasvahetuse, aga ka mitmete piirkondlike ja rahvusvaheliste koostööplatvormide kaudu. 2006/2007. õppeaastal õppis Soomes 664 Eesti üliõpilast. 2013. ja 2014. aastal kasvas see arv rohkem kui 800 üliõpilaseni (vastavalt 816 ja 858) ning vähenes 2019. aastal 699 üliõpilaseni.²⁹ Eestis õppivate Soome üliõpilaste arvu kasv oli märkimisväärsem: see suurenes rohkem kui kolm korda 424-lt 2006/2007. õppeaastal 1375-ni 2015/2016. õppeaastal. Viimane näitaja 2021/2022. õppeaasta kohta kukkus COVID-19 pandeemia tõttu 971-le.³⁰

ELi Erasmuse programm on olnud juba rohkem kui 20 aastat peamine Soome lahe ülese üliõpilasvahetuse vahend. Lisaks saavad kõik Balti riigid osaleda alates 2008. aastast samaväärses Põhjamaade programmis Nordplus. Alates 2019. aastast on Eesti Teadusagentuur osalenud mitmesuguste NordForski ühisprogrammide loomises, mis pakuvad Eesti teadlastele rohkem võimalusi edendada koostööd Põhjamaade kolleegidega. Eesti ja Soome ülikoolide ühiste õppekavade võimalikkuse üle on palju arutletud, kuid praegu on Tallinna Tehnikaülikooli ja Aalto Ülikooli koostöös kasutusel ainult üks: ühine kahe peariialaga tootearenduse ja tootmistehnika magistriprogramm, mis keskendub laevaehituse suunale.

FinEsti Targa Linna Tippkeskuse projekt on hea näide ülikoolide ning avaliku ja erasektori piiriülese koostöö kohta, mis kasutab ära piirkonna teadus- ja innovatsioonipotentsiaali. Tallinna Tehnikaülikooli, Aalto Ülikooli, Forum Virium Helsinki ning Eesti Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ühine 32 miljoni eurone projekt kestab 2019. aastast 2026. aastani ning seda rahastatakse ELi programmi „Horisont 2020“ ja Eesti valitsuse vahenditest.

28 Soome hakkas PISA testides osalema 2000. ja Eesti 2006. aastal.

29 Soome Haridus- ja Kultuuriministeeriumi andmed, mis pärinevad Soome Riikliku Haridusameti andmebaasist Vipunen.

30 Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi andmed, mis pärinevad Eesti Hariduse Infosüsteemist (EHIS).

1. Lisa: Statistilised suundumused

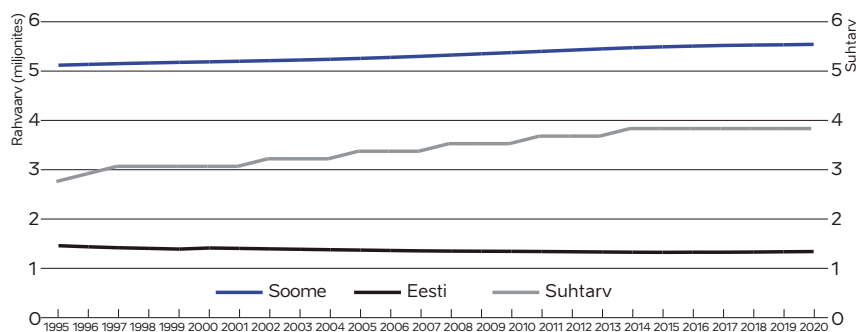
Valitud statistika Eesti ja Soome suhete kohta

1. ÜLDINE

1.1 Rahvastik

Soome rahvastik on viimastel aastakümnetel tagasihoidlikult kasvanud. Eesti rahvaarv on vähenenud, kuid protsess on viimastel aastatel stabiliseerunud. Soome rahvastiku kasvu peamine põhjus on Soome Statistikaameti kohaselt sisseränne välismaalt. Välismaise taustaga inimeste osakaal Soomes on kasvanud, sealjuures on eestlased nende seas üks suurimaid rahvastikurühmi. Väljaränne Soome selgitab osaliselt Eesti rahvastiku vähenemist.

Soome ja Eesti rahvastik

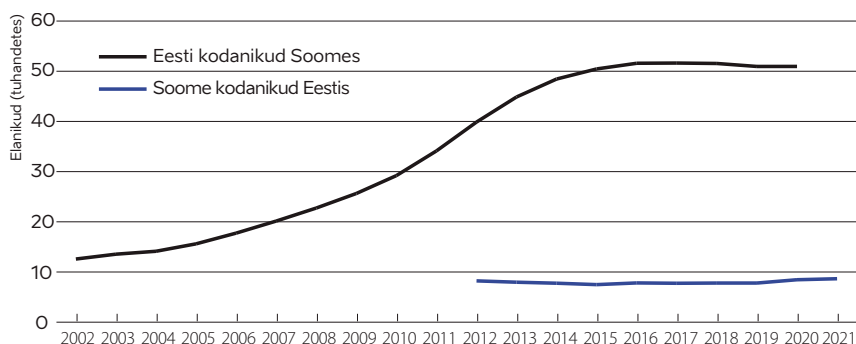


Allikas: Eesti Statistikaamet, Soome Statistikaamet

1.2 Eesti elanikud Soomes ja Soome elanikud Eestis

Soomes elab rohkem kui 51 000 Eesti kodaniku ja seega on eestlased suurim Soomes alaliselt elavate välismaalaste rühm. Eestis elavate Soome kodanike arv on alates 2012. aastast olnud vahemikus 7500–8500.

Soome kodanikud Eestis; Eesti kodanikud Soomes

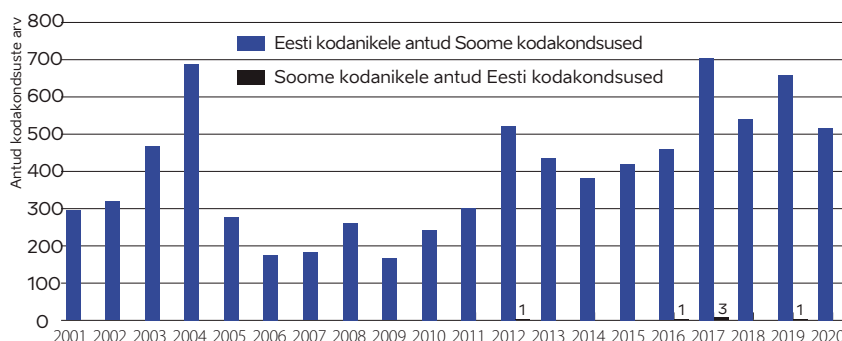


Allikas: Eesti Statistikaamet, Soome Statistikaamet

1.3 Antud kodakondsus

2020. aastal sai Soome kodakondsuse kokku 516 eestlast. 6923 eestlasel, kes on Soome alised elanikud, on Eesti ja Soome topeltkodakondsus (absoluutne enamik ehk 98% Soome kodakondsuse saanud välismaalastest on säilitanud oma varasema kodakondsuse). Eesti kodakondsuse saanud Soome kodanike arv on väga väike, kuna Eesti õigusaktidega pole topeltkodakondsus lubatud.

Antud kodakondsus

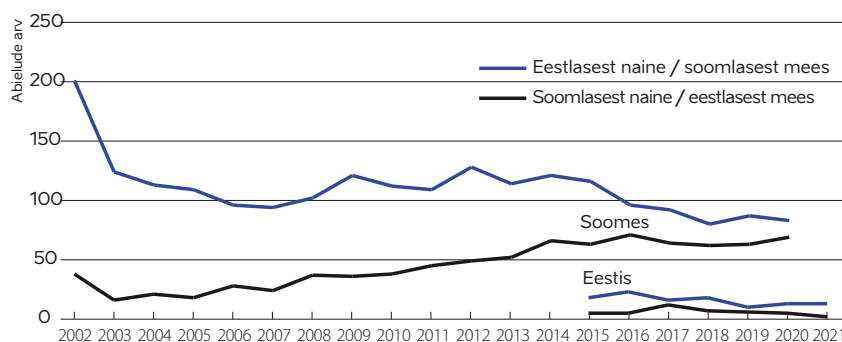


Allikas: Eesti Statistikaamet, Soome Statistikaamet

1.4 Abielud Eesti ja Soome kodanike vahel

Soome Statistikaameti kohaselt registreeriti Soomes aastatel 2001–2020 umbes 3000 abielu Eesti ja Soome kodanike vahel. Eesti Statistikaameti järgi registreeriti aastatel 2015–2021 Eestis 167 abielu Eesti ja Soome kodanike vahel.

Abielud Eesti ja Soome kodanike vahel



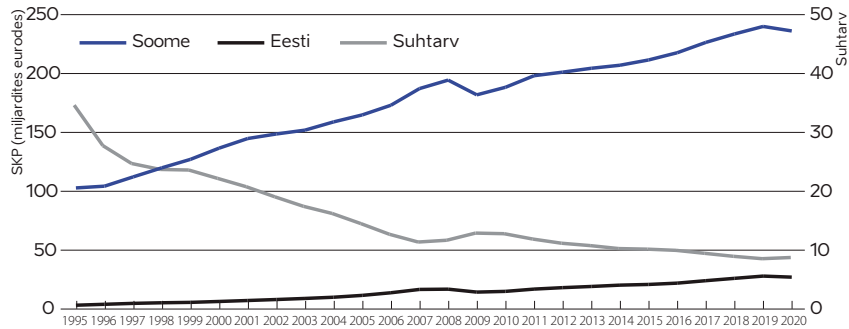
Allikas: Eesti Statistikaamet, Soome Statistikaamet

2. MAJANDUS JA KAUBANDUS

2.1 Eesti ja Soome sisemajanduse koguprodukt (SKP)

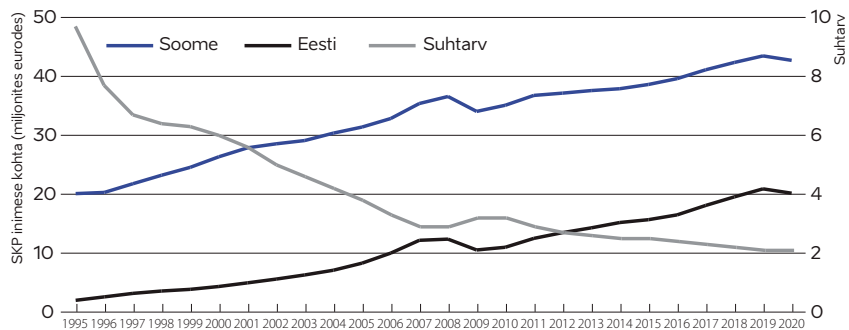
Soome ja Eesti SKP elaniku kohta erines 1995. aastal 9,7 korda, kuid 2020. aastaks oli erinevus vähenenud kahekordseks. Kahe riigi erinevuse vähenemise tempo on aeglustunud ja Eestil võib võtta üle kümne aasta, et Soomele järele jõuda.

Soome ja Eesti SKP



Allikas: Eesti Statistikaamet

Soome ja Eesti SKP inimese kohta

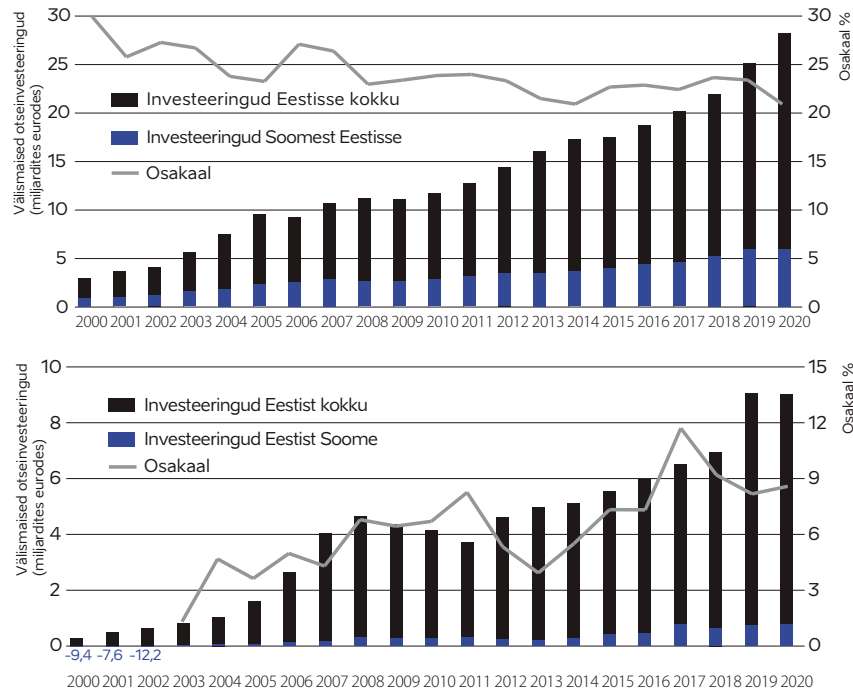


Allikas: Eesti Statistikaamet

2.2 Eesti ja Soome välismaised otseinvesteeringud

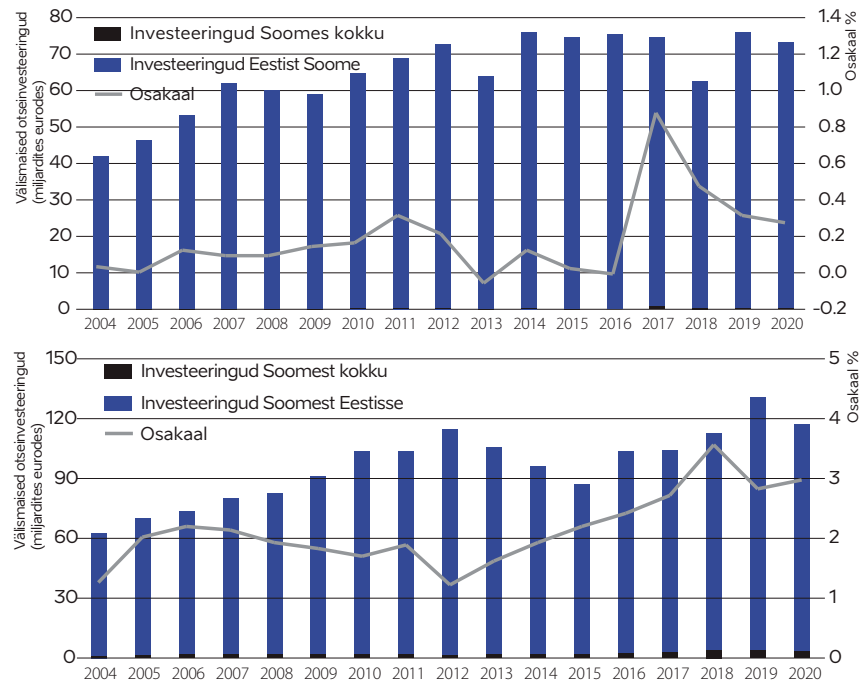
Soome on koos Rootsiiga Eesti suurim välisinvestor. Kuna Eesti rahvusvahelised majandussuhted on muutunud mitmekesisemaks, on Soome investeeringute suhteline osakaal vähenenud 299%-lt 2000. aastal 21%-le 2020. aastal. Eesti otseinvesteeringud Soome on viimastel aastatel suurenenud, kuid moodustavad Eesti välismaistest otseinvesteeringutest ikka veel vähem kui 10%.

Välismaised otseinvesteeringud Eestis



Allikas: Eesti Pank

Välismaised otseinvesteeringud Soomes

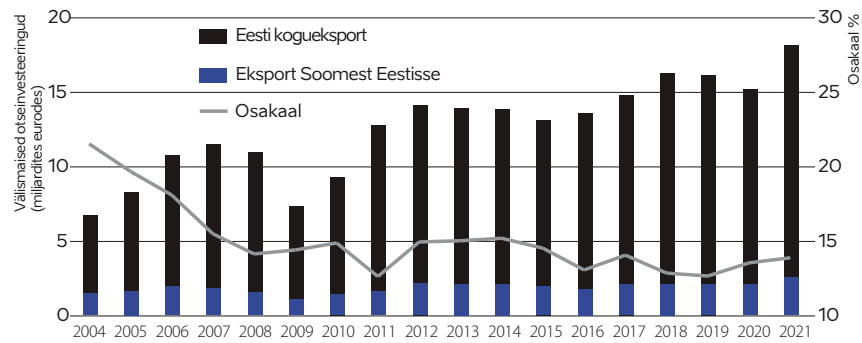
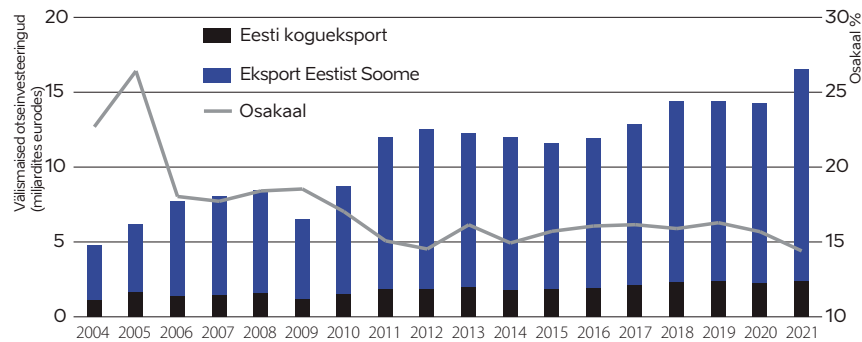


Allikas: Eesti Pank

2.3 Soome ja Eesti kaubavood: kaubad ja teenused

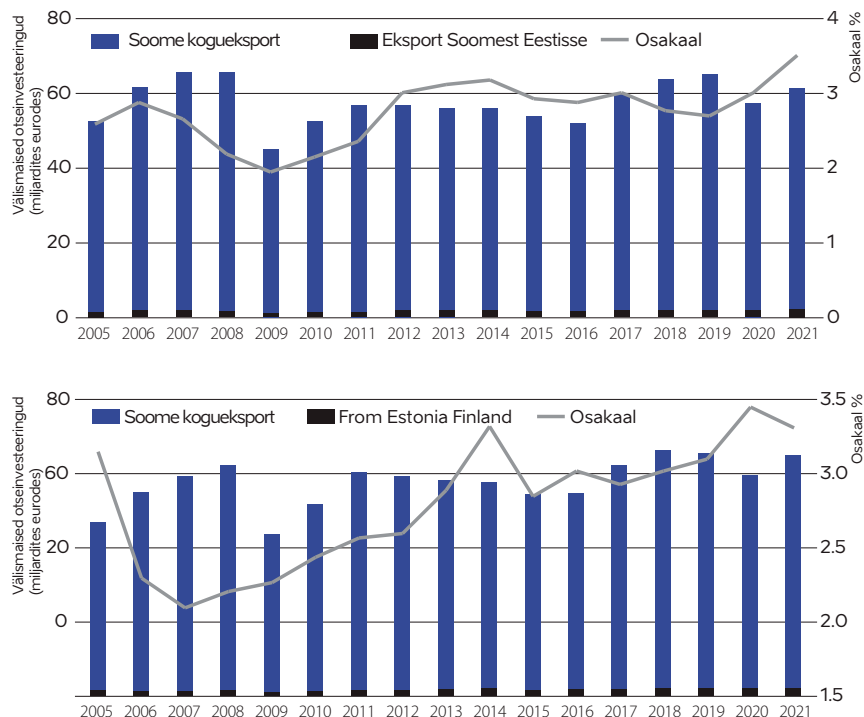
Soome on olnud Eesti suurim kaubanduspartner. Eesti kaubandussuhete ulatuse laienemise taustal on vähenenud Eesti ja Soome kaubanduse osakaal. Eksport Soome oli 2004. aastal 22,6% ja 2021. aastal 14,3%. Eesti import Soomest moodustas 2004. aastal koguimpordist 21% ja 2021. aastal 13,8%. Peamised Soome eksporditavad kaubarühmad on elektriseadmed, mehaanilised seadmed, puit ja puidutooted, mööbel, sõidukid ja nende osad. Soomest pärit impordi puhul kasvas elektri osakaal 3,7%-lt 2017. aastal 22,7%-le 2021. aastal. Soome on Eesti teenusteekspordi olulisim sihtkoht, sealjuures püsib selle aasta-maht rohkem kui 1,5 miljardi euro juures. Eesti ja Soome teenustekaubanduse tasakaal kaldub paljuski Eesti kasuks.

Väliskaubandus Eestis



Allikas: Eesti Pank

Soome väliskaubandus

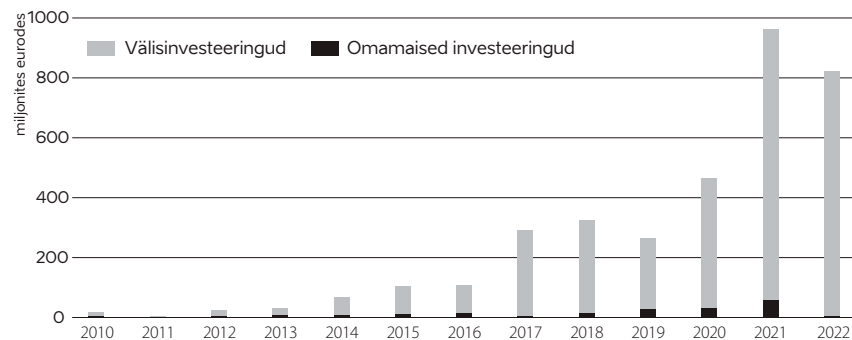


Allikas: Soome Statistikaamet

2.4 Omamaised ja välismaised investeeringud idufirmadesse

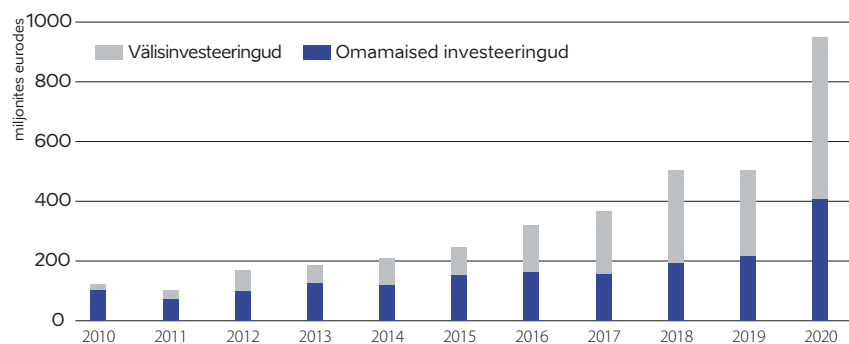
Eesti ja Soome on viimastel aastatel kasvatanud erainvesteeringuid idufirmadesse rohkem kui kunagi varem. Välisinvesteeringud moodustavad praegu Eestis ligi 100% ja Soomes rohkem kui 50% idufirmadesse suunatud investeeringutest. Ühe inimese kohta tehtud riskikapitaliinvesteeringute poolest on Eesti Euroopa riikide seas esimesel ja Soome viiendal kohal.

Omamaised ja välisinvesteeringud Eesti idufirmadesse



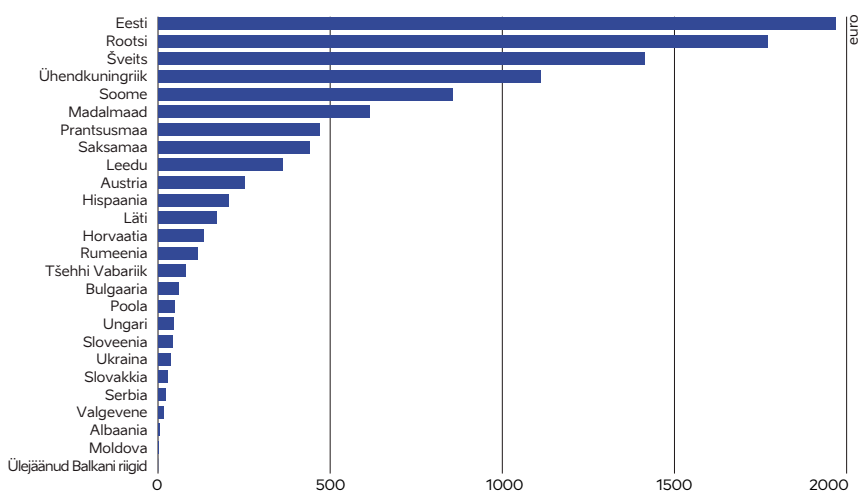
Allikas: Eesti idufirmade andmebaas

Omamaised ja välismaised investeeringud Soome idufirmadesse



Allikas: Soome Riskikapitali Assotsiatsioon

Riskikapitaliinvesteeringud inimese kohta Euroopa riikides



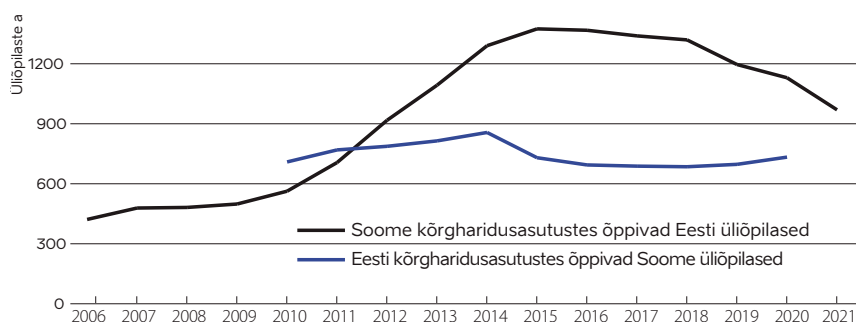
Allikas: Dealroom.co

3. HARIDUS JA TEADUS

3.1 Eesti ja Soome üliõpilased

Eesti kõrgharidusasutustes õppivate Soome üliõpilaste arv kasvas vahemikus 2006–2016 kolm korda, kuid viimastel aastatel on need näitajad peamiselt COVID-19 tõttu vähenenud. Soome kõrgharidusasutustes õppivate Eesti üliõpilaste koguarv on püsinud aastate jooksul suhteliselt stabiilsena. Seejuures on selgelt vähenenud ülikoolis õppivate Eestist pärit üliõpilaste arv, rakenduskõrgkoolides õppijate arv aga kasvab jõudsasti.

Kõrgkoolide üliõpilased

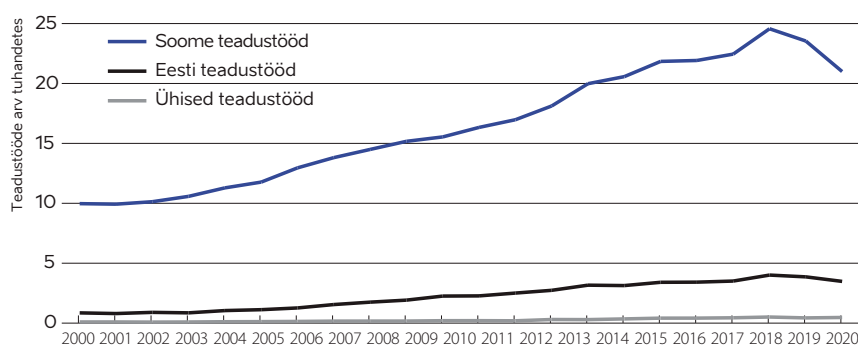


Allikas: Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen, Eesti Hariduse Infosüsteem

3.2 Ühised teaduspublikatsioonid

Soome ja Eesti ühiste teaduspublikatsioonide arv kasvas vahemikus 2000–2021 stabiilselt, küündides 2020. aastal 454 publikatsioonini. Ühised teadustööd moodustasid kõikidest Eestis ja Soomes avaldatud töödest vastavalt 13% ja 2%.

Teaduspublikatsioonid Soomes ja Eestis



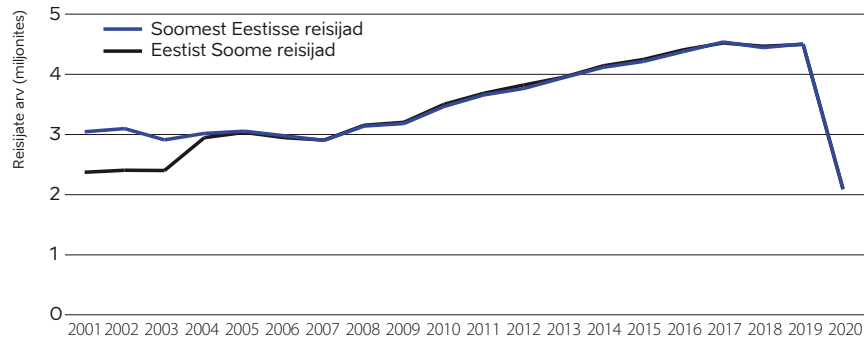
Allikas: Web of Science

4. TURISM

4.1 Eesti ja Soome reisijatevood: mere- ja õhustransport

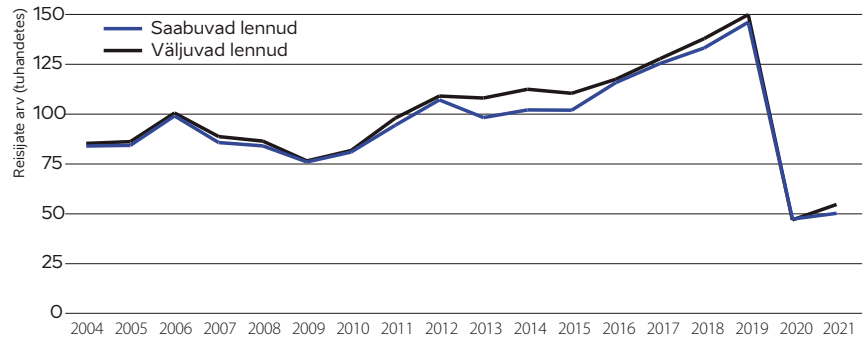
Eesti ja Soome vaheliste otselendude reisijate arv kasvas vahemikus 2004–2019. COVID-19 pandeemia ajal kukkus aga reisijate arv järsult 1990. aastate tasemele.

Tallinna Sadama reisijatevood



Allikas: Eesti Statistikaamet

Tallinna Lennujaama reisijatevood



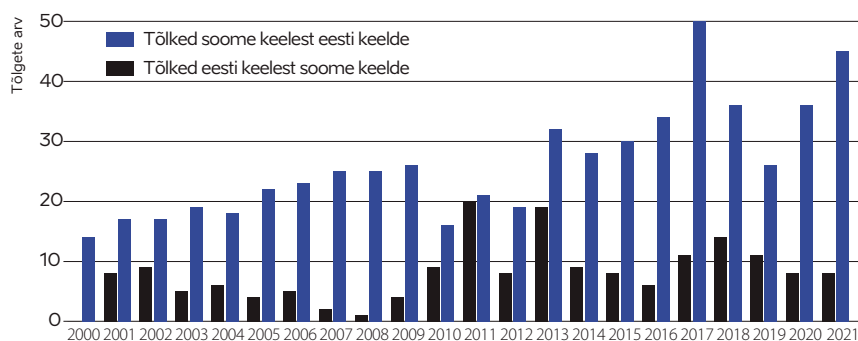
Allikas: Tallinna Lennujaam

5. KULTUUR

5.1 Tõlgitud raamatud

Vahemikus 2000–2021 tõlgiti eesti keelest soome keelde kokku 175 ja soome keelest eesti keelde 579 ilukirjandusteost. 2011. ja 2013. aastal oli eesti-soome tõlgete arv tänu Soome raamatumessidele suurem..

Ilukirjandustõlked



Allikas: estlit.ee, dbgw.finlit.fi

5.2 Ühiselt toodetud filmid

Film Estonia toetusel Soomega koostöös valminud filmid:

- 2017 „Ikitie“ („Igitie“)
- 2018 „Marian paratiisi“ („Maria paradiis“)
- 2019 „Remppa“ („Remont“)
- 2019 „Helene“
- 2020/2021 „Omerta“
- 2020/2021 „Veden vartija“ („Vee mälu“)
- 2021 „Valoa valoa valoa“ („Valgus valgus valgus“)
- 2021 „The Twin“ („Kaksik“)

Film Estonia toetusel Soomega koostöös valminud telesarjad:

- 2017 „Bordertown“ („Piirilinn“)
- 2018 „Kaikki synnit“ („Kõik patud“)
- 2020 „Mieheni vaimo“ („Minu mehe naine“)
- 2020 „Kaikki synnit 2“ („Kõik patud 2“)
- 2020 „Mädät omenat“ („Mädaõunad“)

Allikas: Film Estonia

2. LISA: kaasautorite loetelu

Raportöörid

Jaak Aaviksoo, Tallinna Tehnikaülikooli emeritrekter

Anne-Mari Virolainen, Soome parlamendi liige

Raporti koostajad

Tõnis Idarand, Rahvusvahelise Kaitseuringute Keskuse teadur

Sigrid Nuutre, Rahvusvahelise Kaitseuringute Keskuse Eesti välispoliitika instituudi projektijuht

Aappo Pukarinen, parlamendiliikme Anne-Mari Virolaineni abi

Kristi Raik, Rahvusvahelise Kaitseuringute Keskuse Eesti välispoliitika instituudi direktor

Saari Sinikukka, Soome Välispoliitika Instituudi vanemteadur

Kaasautorid

Aila Aho, Vihreä Raha Oy

Grete Ahtola, Soome Eesti-seltside Liidu president

Antti Ainamo, Tallinna Tehnikaülikooli rahvusvahelise ärikorralduse professor; Aalto Ülikooli abiprofessor

Tanel Alumäe, Tallinna Tehnikaülikooli keeletehnoloogia laboratooriumi juhataja

Anders Blom, Turu Ülikooli praktikaprofessor

Marcus Ehasoo, Eesti Üliõpilaskondade Liit

Taavi Einaste, Nortali eHealthi ärisuuna juht

Tõnu Grünberg, Rail Baltic Estonia juhatuse esimees

Riho Grünthal, Helsingi Ülikooli läänemeresoome keelte professor

Lina Gylden, Tartu Ülikooli Soome Arstiüliõpilaste Selts

Axel Hagelstam, Soome Riikliku Kriisivarude Ameti strateegilise toetuse juht

Christer Haglund, Põhjamaade Ministrite Nõukogu Eesti esinduse direktor

Riikka Heikinheimo, Soome Tööstusliidu direktor

Anu Heinonen, Eesti Soome Instituudi juhataja

Olli-Pekka Heinonen, Rahvusvahelise Bakalaureaadi Organisatsiooni peadirektor

Joakim Helenius, ettevõtja, AS Trigon Capitali asutaja ja nõukogu liige

Eero Hokkanen, Soome Transpordi- ja Kommunikatsiooniministeeriumi nõunik

Margus Hunt, Tallink Grupi müügi- ja turundusdirektor

Pilvi Hämäläinen, Ettevõtjuse ja Innovatsiooni Sihtasutuse direktor Soomes, Soome-Eesti Kaubanduskoja juhatuse ekspertliige

Outi Jäppinen, Helsingi linnakantselei rahvusvaheliste suhete vanemnõunik

Minna Kakko, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia 2. aasta magistrant

Timo Kantola, Soome suursaadik Eestis

Karl-Sander Kase, Isamaa noorteühendus ResPublica

Timo Kievari, Soome Transpordi- ja Kommunikatsiooniministeeriumi üksuse direktor

Anu Kippasto, kultuurinõunik, Eesti Suursaatkond Helsingis

Rain Kooli, ajakirjanik, ERR, Yle

Juhani Korhonen, Soome Rahandusministeeriumi nõunik

Juho Korpi, Soome Keskkonnaministeeriumi arendusdirektor
Anu Korppi, Soome Välisministeeriumi Põhja-Euroopa üksuse vastutav ametnik
Konstantin Kouzmitchev, Soome Riikliku Üliõpilaste Liidu juhatuse liige
Valdur Laid, UG Investmentsi (UGI) juhatuse esimees
Birgit Lao, hariduse erisaadik, Eesti Haridus- ja Teadusministeerium
Liisi Lepik, Eesti Välisministeeriumi Euroopa osakonna ametnik
Jaana Lepistö, DigiYouthi projektijuht
Valdar Liive, ärinõustaja, Helsingi linn
Merle Maigre, E-riigi Akadeemia küberturvalisuse vanemeksper
Katri Makkonen, Milttoni asetegevjuht
Harri Mikkola, Soome Välispoliitika Instituudi juhtivteadur
Elisa Mikkolainen, Baltic Sea Action Groupi projektijuht
Pekka Myllylä, Tilde Eesti tegevjuht
Kirsti Narinen, endine Soome suursaadik Eestis, Tuglase Seltsi juhatuse esimees
Marko Nieminen, Aalto Ülikooli teaduskooli kasutatavuse ja kasutajaliideste professor
Joonatan Nõgisto, Eesti Üliõpilaskondade Liidu asejuht
Gunnar Okk, Põhjamaade Investeerimispannga asepresident ja tegevjuht, teise Eesti-Soome koostöö-
raporti kaasraportöör
Mait Palts, Eesti Kaubandus-Tööstuskoja peadirektor
Mats Persson, Fortumi tegevasepresident
Herkko Plit, P2X Solutionsi tegevjuht
Jaan Praks, Aalto Ülikooli inseneriteaduste kooli abiprofessor
Eino Rantanen, Sinine Äratus, Eesti Konservatiivne Rahvaerakond
Raul Rebane, ajakirjanik
Triin Roos, Eesti Noorteühenduste Liit
Kaidi Ruusalepp, Funderbeami asutaja ja tegevjuht, endine Eesti Teenusmajanduse Koja tegevjuht
Kristi Rüütel, Keskerakonna noortekogu
Ilkka Räsänen, Neste avalike suhete asepresident
Sven Sakkov, Eesti suursaadik Soomes
Rainer Saks, CybExer Technologiesi juhatuse liige
Jukka Savolainen, Euroopa Hübridohutõrje Oivakeskuse vastupanuvõime ja haavatavuste huvirühma
direktor
Margus Schults, Tallink Silja tegevjuht
Siim Sikkut, Eesti valitsuse riikliku tehisintellekti töörühma esimees
Helen Sildna, Tallinn Music Weeki peakorraldaja
Sari Sopanen, AS Sokoteli / Original Sokos Hotel Viru tegevjuht, Soome-Eesti Kaubanduskoja juhatuse
esimees
Aku Sorainen, Advokaadibüroo Sorainen ASi vanempartner
Samuel Sorainen, Wolfcom Oy asutaja ja juhatuse esimees
Rainer Sternfeld, NordicNinja VC tegevpartner
Johanna Sumuvuori, Soome välisministri riigisekretär
Hando Sutter, Eesti Energia tegevjuht
Sten Tamkivi, tehnoloogiaettevõtja ja investor, Teleporti kaasasutaja, Skype Eesti endine tegevjuht
Indrek Tammeaid, innovatsiooni juhtimise ja äriarenduse ekspert, Finsighti asutaja ja tegevjuht
Helen Tammemäe, Milttoni ühiskonnasuhete konsultant

Ulla Tapaninen, mereveonduse professor, Eesti Mereakadeemia, Tallinna Tehnikaülikool
Harri Tiido, endine Eesti suursaadik Helsingis
Veli-Pekka Tynkkynen, Venemaa keskkonnauuringute professor, Helsingi Ülikool
Kristo Enn Vaga, Reformierakonna noortekogu
Aigar Vaigu, füüsik, Helsingi Eesti Akadeemilise Klubi endine juht
Ville Varjola, Soome Välisministeeriumi ühenduvuse ja geoökonomika nõunik
Jaana Vasama, Tuglase Seltsi juhataja
Peter Vesterbacka, Finest Bay Area Development Oy tegevjuht
Emily Mirelle Vutt, Noored Sotsiaaldemokraadid
Jan Wahlberg, Soome Välisministeerium
Päivi Wood, Soome Kaubanduskoja vanemnõunik
Matti Ylönen, Tallinna Tehnikaülikooli Ragnar Nurkse innovatsiooni ja valitsemise instituudi külalisteadur

3. lisa: Ümarlauaarutelud

Eesti ja Soome: koostöö rohepöörde nimel

12. oktoober 2021

Eesti Suursaatkond Soomes

Kuidas Eesti ja Soome saaksid ühendada oma jõud, et avaldada Euroopas ja kaugemal suuremat majandusmõju

21. september 2021

Soome Suursaatkond Eestis

Noorte ümarlaud

9. september 2021

Soome Suursaatkond Eestis

Kultuur, keel, haridus ja noored

9. juuni 2021

Veebiüritus

Ühenduvus ja vastupanuvõime

2. juuni 2021

Veebiüritus

Digivaldkond, äri ja kaubandus

26. mai 2021

Veebiüritus

AVALIKUD ÜRITUSED

Uued võimalused kaksiklinnade Helsingi ja Tallinna jaoks

14. juuli 2021

SuomiAreena, Helsingi, Soome

Eesti ja Soome ühises digitaalses keeleroumis

13. august 2021

Arvamusfestival, Paide, Eesti

